

"JEG TRENGER LITT STØTTE FOR Å MOTIVERE MEG"

Gjennomgang av Pinsevennes Ytre Misjons utviklingsprosjekter blant indianere i Paraguay, november 1996.

Ved Stener Ekern (red), Asle Jøssang og Rudolf Larsen.
Oslo, 30. januar 1997.

1. Sammendrag

2. Innledning

Guaraní-indianernes verden - Oppdragets forhistorie - Mandat (oppdragsbeskrivelse) - Hva er en gjennomgang? - Rapportens oppbygning - Sammenstilling, tid og sted

3. Mandat og metode

Drøfting av oppdragsbeskrivelsen - Målgruppe: Urbefolkning - Prosjektdrift og eierskap - Kontekst (omgivelser) - Innsatsfaktorer (ressurser) - Begrensninger - Arbeidsmetode og grunnlagsmateriale

4. Observasjoner

Sjamanen i Paso Cadena - Allmøte om skolen i Tekoha Porã - Besøk hos lærerne - Menigheten - Høvding og sjaman i Tekoha Porã - Klinikken - Skogsjordbruk - Ny høvding i Paso Cadena - Misjonæren - Besøk i 1 de marzo - Fortuna - Itanarãmi - Paraguayansk kirke og norske misjonærer - Skolebokprosjektet

5. Analyse

6. Konklusjoner og anbefalinger

Generelt - De enkelte innsatsene - Anbefalinger

Vedlegg 1: Besøkskalender

Vedlegg 2: Oppdragsbeskrivelse

1. SAMMENDRAG

Bakgrunn

I 1991 startet Pinsevennesens Ytre Misjon (PYM) to flerårige utviklingsprosjekter blant guaraní-indianere i Paraguay. Hovedmålene var å bedre indianernes kår og å overføre driften av gamle og nye prosjekter til nasjonale, og fortrinnsvis indianske, hender (indianisering). Prosjektene omfattet skolebygging, utarbeid av skolebøker, bygging og drift av helsestasjoner, samt et program for innføring av skogsjordbruk i indianerkoloniene.

Rapporter etter prosjektbesøk fra NORAD i oktober 1995, og fra Bistandsnemnda (BN) i januar 1996, stilte spørsmålstegn ved forholdet mellom målsetningene og PYMs valg av virkemidler. Blant annet ble det hevdet at enkelte investeringer syntes unødig store i forhold til befolkningsgrunnlaget, og at såvel indianere som paraguayanere hadde vært lite involvert i planleggings- og beslutningsprosesser.

NORAD pekte også på at såvel Norge som Paraguay har ratifisert ILOs urbefolkningskonvensjon. Bistandsarbeidere i begge disse landene har dermed et juridisk rammeverk omkring sin innsats og et instrument til bruk i planlegging og styring av prosjekter blant urbefolkninger. MO

I mai 1996 gikk NORAD, PYM og BN sammen om å bestille en prosjektgjennomgang og utpekte som sine representanter i kommisjonen hhv Stener Ekern, Rudolf Larsen og Asle Jøssang. Mandatet var å skaffe kjennskap til om det var samsvar mellom mål og virkemidler, samt om hvorvidt PYMs prosjekter bidro til å legge forholdene til rette for at indianerne selv kunne ta kontroll med den videre utvikling av sin egen kultur. Kommisjonen utførte sitt arbeid i felten i Paraguay i de to første ukene i november 1996.

Konklusjoner

Kommisjonen besøkte fem guaraní-kolonier og diskuterte prosjektframdriften med autoriteter i koloniene og PYMs prosjektledere og prosjektarbeidere, samt ledelsen i PYMs misjonærflokk i Paraguay (*Misión Norma*) og den nasjonale motpart (*Iglesia Filadelfia en Paraguay con sede en Ypacaraí*). Kommisjonen fikk se gode skoler og helsestasjoner med klar nytteverdi for befolkningen i de fem koloniene. Mens driften av skolene allerede er overført til Paraguays undervisningsministerium, er klinikkene stadig svært avhengig av PYMs nærvær. Jordbruksprosjektet er på nytt i en startfase på grunn av liten deltagelse i tidligere faser. Skolebokprosjektet er sterkt forsinket, men har et godt potensiale.

Det er grunn til å stille spørsmålstegn ved prosjektplanlegging og oppfølging. I flere tilfeller har det vært liten kontinuitet mellom prosjektpersonell. Gode enkeltinnsatser er blitt stående isolert og uten institusjonell oppfølging. Kommisjonen har bitt seg merke i at PYMs prosjektarbeidere stort sett har stått alene i forhold til andre organisasjoner og miljøer som arbeider

med guaraní-indianerne i Paraguay. Overlatt til seg selv, og uten en klart definert metodikk, blir prosjektmedarbeiderne usikre på seg selv og sine roller. Dermed blir de lett ofre for skiftende politiske konjunkturer internt i guaraní-koloniene.

Av samme grunn har indianiseringsprosessene kommet kort. Selv om mange av prosjektmedarbeiderne etter mange år i felten har opparbeidet et høyt kunnskapsnivå om guaraníene, har PYM ikke greidd å ta vare på eller å gjøre seg nytte av disse erfaringene i sin planlegging og arbeidsmetodikk.

Anbefalinger

Årsakene til dette er mange og kompliserte. Umiddelbart vil kommisjonen trekke fram at PYM ikke har greidd å definere en lokal **motpart**. (Dog er **målgruppen** klar: Indianerne i koloniene.) Man kan si at PYM har arbeidet *i* koloniene, ikke så mye **med** dem.

Kommisjonen vil peke på at urbefolkninger slett ikke er nok en svak gruppe, men nettopp hele folk, som blant seg vil ha sine egne svake grupper. Å hjelpe hele folk stiller særlige metodiske krav til innsatsen. Urbefolkningsbistand blir noe annet enn sosialt eller diakonalt arbeid. Kommisjonen vil oppfordre PYM, BN og NORAD til å tenke nøye gjennom de krav som urbefolkningsbistand stiller og bare støtte denne typen virksomhet dersom man er rimelig trygg på at man har eller vil få kapasitet til å møte denne utfordringen.

For å få dette til **må PYM først og fremst definere en motpart, som f eks de regionale guaraní-organisasjonene, eventuelt en guaraní-kirke, og dernest kraftig styrke sine planleggings- og kontrollrutiner.** Her kan PYM dra nytte av de erfaringer som allerede er gjort, men som så langt verken er nedtegnet eller systematisert. Det må settes av tid og ressurser til å bygge opp forberedelseskurs og oppfølgingskurs for nye og gamle misjonærer. I felten må prosjektledelsen styrkes. Ledere må skoles i prosjektplanlegging, administrasjon og oppfølging, og ledere og medarbeidere må knyttes til et videre faglig felleskap for å sikre kvaliteten på arbeidet. Slike felleskap kan PYM finne blant lokale NGOer (særlig SAI, som også støttes av NORAD), paraguayanske sentrale og lokale myndigheter, samt hos PYMs og andre kirkers misjonærer som arbeider med tilsvarende problematikk i naboland som Brasil, Bolivia og Peru.

SAI

Fremtidige investeringer i f eks skoler og klinikker bør justeres ned til alminnelig lokal standard og ikke settes i gang før PYM har etablert en guaraní-motpart som kan ta over driften på sikt. Pågående prosjekter bør ikke fornyes før PYM har utviklet planer som ivaretar disse forholdene.

2. INNLEDNING

Guaraní-indianernes verden

Guaraní er navnet både på en språkfamilie og en gruppe av nærskyldte folkeslag. De har sannsynligvis holdt til i de områdene som i dag er delt mellom Bolivia, Brasil, Paraguay og Argentina i godt over tusen år. Den spanske erobringen førte til at noen av dem ble blandet med européiske innvandrere. Etterkommere av disse utgjør i dag hovedtyngden av av Paraguays befolkning. Det spesielle ved Paraguay er at det indianske språket har overlevd blant kolonistene side om side med spansk. *Guaraní* er til og med offisielt språk sammen med spansk, men det brukes lite i media og i offentlige sammenhenger.

Mange *guaraní*er fortsatte likevel å leve på gammelt vis utenfor det paraguayanske bondesamfunnet. Den tette skogen som dekket storparten av landet ga et rimelig utkomme for nomadiske grupper av jegere og sankere. *Guaraní*ene dyrket også jorda, men nøyde seg med å svi av små teiger og så i asken. Denne formen for jordbruk (svedjebruk) gir høy avkastning de første årene. Deretter må det ryddes ny jord, men hele tiden er ikke arbeidsmengden større enn at man samtidig kan drive fangst og fiske.

Slik levde *guaraní*ene på en evig migrasjonsrute gjennom skogen. Hver gruppe tilsvarte en eller noen få storfamilier, som igjen besto av opptil 20 kjernefamilier. Hver gruppe ble ledet av en *ñanderu operaíva* eller *paí*, som kan oversettes med sjaman eller medisinmann. Sjamanen var ikke valgt, men kallet. Takket være sine særlige kontakter med en åndelig verden kunne han ta de riktige avgjørelsene og lede gruppen gjennom den jordiske tilværelsen. Til hjelp i den mer praktiske, eller utøvende, delen av det politiske arbeide kunne sjamanen utnevne en *mburuvicha*, som er en slags konstabel eller sendebud overfor utenverdenen.

Det finnes i dag i Paraguay kanskje 700 *guaraní*-storfamilier, fordelt på fire folkeslag eller dialektgrupper. (Vi ser her bort fra to *guaraní*-grupper i Chaco-området.) Regnet fra nord til sør finner vi *paí tavyterä*, som teller ca 12,200 personer i 47 kolonier. Dernest følger *avá (chiripá)*, som teller ca 10,000 i 71 kolonier og ca 900 *aché* i fem kolonier, og lengst i sør 132 kolonier med ca 10,000 *mbya*. PYM arbeider i den midterste sonen, blant *avá*ene. Disse regnes for å være den gruppen som mest har forlatt de gamle skikkene og adoptert alminnelig paraguayansk bondekultur.

I løpet av de siste 20-30 år er *guaraní*verdenen totalt forandret. Det aller meste av skogen er hogd ned eller svidd av. Titusener av innvandrere fra Brasil og Paraguays sentrale strøk har tatt jorda i bruk til jordbruk og feavl. *Guaraní*ene er avspist med de ca 250 små og isolerte koloniene. Her har de ennå noe skog i behold, men langt fra nok til å kunne leve som før. Økonomisk og sosialt er indianerne redusert til å bli tiggere i utkanten av storsamfunnet. Verst er kanskje likevel rasismen. Daglig ser *guaraní*en at han eller hun aldri strekker til, sammenlignet med den paraguayanske eller brasilianske naboen. I skogen hadde sjamanens drømmer mening og hans medisiner virket. I det nye samfunnet gjelder andre regler. Det blir dem som kan spansk og som har venner i storsamfunnet som får tak i godene. Kunnskap om egen arv gir ikke lenger avkastning. Egen kultur blir verdiløs.

Alt er likevel ikke helt svart. Blant annet takket være forskjellige kirkelige og sekulære hjelpeorganisasjoner, inkludert PYM, er 240 guaraní-reservater i dag legalisert. Organisasjonene har også mye av æren for at tuberkulose og andre sykdommer er kraftig redusert og at folkeveksten blant guaraníene i dag er høyere enn blant paraguayanerne (ca 3,2 % mot 2,9 %). Utfordringen er nå å konsolidere framgangen og å gjøre på en slik måte at de små guaraní-koloniene selv gjenvinner kontrollen med sin egen skjebne.

I 1981 innførte Paraguay en lov om sine urbefolkninger. Tilsynelatende anerkjenner loven indianernes egne ledere. Hver koloni skal fritt velge sin høvding (*cacique*, på spansk). Deretter kommer indianerdirektoratet INDI og godkjenner høvdingens myndighet. Imidlertid er det stor forskjell på guaraní-idéer om religiøst begrunnet lederskap og storsamfunnets idéer om å gi periodisk makt til den som flertallet vil ha. Demokratiet er heller ikke så altfor rotfestet i det paraguayanske samfunnet som omgir guaraníene, snarere er det slik at sterke menn sanker støtte ved å love dette og hint i bytte for politisk støtte. I praksis har guaraní-koloniene (altså sjamanen) utnevnt en konstabel (*mburuvicha*) til å bli valgt av allmøtet. Deretter kom INDI (og hjelpeorganisasjonene) og anerkjente konstabelen som høvding (*cacique*). Siden har høvdingen kunnet forhandle med utenverdenen om langt større ressurser enn det sjamanen selv har kunnet tilby. Dermed har høvdingens makt stadig økt på bekostning av sjamanen.

Høvdingrollen er imidlertid ikke så klart forankret i et sett tradisjonelle verdier og normer (et leder-ethos) som sjamanens religiøst begrunnede autoritet. Både høvdingene og folket savner faste grenser. Særlig akutt er problemet med å finne fruktbare roller for gamle høvdinge. I det gamle samfunnet var sjamanen sjef til han døde. For en høvding som må gå når valgperioden (fem år) er ute, blir løsningen svært ofte å grunnlegge en ny koloni.

Det er særlig blant aváene at disse prosessene er kommet så langt at en hel generasjon sjamaner står i fare for å dø ut. De er imidlertid i ferd med å slå tilbake. Blant alle tre grupper har det vokst fram en slags regionale råd, hvor sjamaner og høvdinge jevnlig møtes til diskusjon av felles utfordringer. Regionrådenes makt er selvsagt ikke større enn den enkelte sjamans makt, og rådene er ennå ikke legalisert. Men de utgjør den eneste virkelige spire til representative politiske organer blant guaraníene, de bygger på gamle tingtradisjoner, og de har fungert i snart åtte år. Som en kan vente, er det blant aváene at rådet (*No'ovosu*) fungerer dårligst på grunn av stadige strider mellom høvdinge som ønsker rask paraguayanisering og sjamaner som holder igjen.

Før man vurderer resultatene av PYM og andre organisasjoners arbeide blant guaraníene, er det viktig å være klar over at det ikke finnes noen skole i Paraguay hvor det går an å lære om disse konfliktene eller om guaraní-kultur generelt. Bistandsarbeideren er henvist til å sette seg inn i dette på egen hånd.

Bakgrunn

Ved midten av 1990-tallet har Pinsevennes Ytre Misjon (PYM) i Norge drevet utviklingsprosjekter blant guaraní-indianere i Paraguay i snart 20 år. Det begynte med alminnelig misjonsvirksomhet, som etterhvert ble definert som utviklingshjelp og dermed kvalifiserte til personellbidrag fra NORAD fra 1978 av. Siden 1990 er personellbistanden komplettert med byggeprosjekter. Nå blir NORAD den viktigste finansieringsskilden. Dette betyr at pro-

sjektivirksomheten i økende grad må følge NORADs alminnelige krav til mottak av offentlige bistandsmidler. Denne rapporten vurderer *utviklingsdelen* av PYMs virksomhet, til forskjell fra de evangeliserende, eller menighetsbyggende, tiltakene.

Fra mange hold har det vært påpekt at det i praksis er ytterst vanskelig å skille mellom de evangeliserende og de sosiale eller utviklingsrettede aspektene i en misjonærs virksomhet, ikke minst sett fra målgruppens ståsted. Vi skal heller ikke forsøke, men nøye oss med å slå fast at NORAD og PYM har felles målsetninger når de støtter de samme prosjektene, nemlig de som slås fast i kontraktene mellom partene. Kontraktene med NORAD spesifiserer målsetninger, ressursinnsatser og budsjetter, og består i praksis av en avskrift av Bistandsnemndas endelige bearbeiding av PYMs opprinnelige søknader. De overordnede mål for NORAD-finansierte NGO-prosjekter er nesten alltid å bedre målgruppens levekår gjennom å stimulere til egen *utvikling*. Dette forutsetter at partene mener noenlunde det samme med ordet utvikling.

Ved å etablere skole- og helsetilbud, samt å stimulere til et bærekraftig jordbruk, ønsker PYMs misjonærer å bedre guaraníenes kår. Ved å gi stipender til guaraní-ungdom som på sikt skal bemanne og drive de nye institusjonene, ønsker PYM å sikre denne utviklingen mot høyere levestandard. Til denne oppgaven har til enhver tid ca fem misjonærer viet sin innsats og bygd to misjonsstasjoner i eller tett ved forskjellige guaraní-kolonier i Paso Cadena og Curuguay i det nordøstre Paraguay. I Paso Cadena, et lite vadested ved Acaray-elva på grensa mellom fylkene Alto Paraná og Caaguazú, har en rekke misjonærer arbeidet i 40 år i koloniene *Tekoha Porã* og *Paso Cadena*. I Curuguay, ca 100 km nordvest for Paso Cadena, i Canindeyú fylke, startet arbeidet først på 80-tallet, etter at PYM trakk seg ut av Yvy Ya'u (Eben Ezer) ca 200 km lengre nord. Med base i Curuguay har fem misjonærer vært engasjert i koloniene *Fortuna*, *1 de marzo* og *Itanarãmi*.

Med hensyn til pengeverdi, utgjør indianerprosjektene rundt halvparten av PYMs prosjektportefølje i Paraguay. Videre utgjør de fem indianermisjonærene til sammen en knapp fjerdedel av PYMs misjonærflokk på ca 20 personer i Paraguay. Indianerarbeidet utgjør således bare en mindre del av PYMs og *Misión Normas* saksmengde. Til gjengjeld har guaraní-prosjektene fått mer oppmerksomhet utenfra enn noen av de andre prosjektene.

Indianerprosjektene ble evaluert av NORAD i 1983, og av PYM og NORAD i 1988. Begge rapportene pekte på en rekke svake punkter ved prosjektgjennomføringen, og begge tok opp behovet for å legge forholdene til rette for lokal overtagelse av driftsansvaret. På bakgrunn av anbefalingene i rapporten fra 1988 startet PYM høsten 1991 opp et program over sju år i de to koloniene ved Paso Cadena. Kort etter ble det satt i gang et program over fem og et halvt år i de tre koloniene ved Curuguay.

Mandat

I en reiserapport etter et prosjektbesøk i Fortuna og Itanarãmi i oktober 1995 stilte NORAD en rekke spørsmål ved fremdriften av prosjektene i koloniene ved Curuguay. NORAD skrev at investeringene i bygninger til skole og helseformål syntes unødig store i forhold til det lokale befolkningsgrunnlaget. Videre uttrykker rapporten bekymring over relasjonene mellom misjonen og indianerne, i det man var blitt informert om at i Itanarãmi hadde nær halvparten av befolkningen (24 av 56 familier) nylig forlatt kolonien. I forlengelsen av disse punktene

diskuterer NORAD de føringer for utviklingsprosjekter blant urbefolkninger som legges av ILOs urbefolkningskonvensjon. Både Norge og Paraguay har ratifisert konvensjonen, og dermed erkjenner myndighetene i begge land at de "*anerkjenner disse folks ønskemål om kontroll over sine egne institusjoner, sin livsform og økonomiske utvikling, og om å opprettholde og utvikle videre sin identitet, språk og religion ...*". NORAD spør om hvorvidt PYM har maktet å fokusere på urbefolkninger "*som helheter*" i sitt arbeide.

Kort etter, i januar 1996, gjennomførte Bistandsnemnda (BN) en allerede planlagt befarings i området. BNs rapport kom med en rekke anbefalinger til PYM omkring indianerarbeidet, blant annet at "*styring og organisering av indianerarbeidet bør vurderes forskjellig fra .. andre tiltak ..*". Forøvrig går det fram av anbefalingene at man synes at indianiseringen av prosjektene går sakte. Konklusjonen er at PYM må "*starte en planleggingsprosess sammen med indianerbefolkningen der indianerne selv får .. medansvar ..*".

Dette førte til at PYM, Bistandsnemnda og NORAD ble enige om å snarest foreta en gjennomgang av PYMs indianerprosjekter, i prosjektenes nest siste år. De tre organisasjonene skulle stille med en representant hver og hovedformålet var å få nærmere kjennskap til om det var samsvar mellom virkemidler og målsetninger. Bidro prosjektene til at urbefolkningen (altså guaraníene) forsto sin egen situasjon, og la de til rette for at indianerne selv tok ansvar for, og hadde kontroll med, utviklingen av egen kultur?

Hva er en gjennomgang?

Mens en evaluering tar sikte på å gjøre opp en tilnærmet komplett status over resultatene av et prosjekt, er en gjennomgang en mer begrenset øvelse. Formålet er å forsyne de ansvarlige i prosjektet med en oversikt over prosjektets gang, samt å vurdere forholdet mellom resultatene så langt og de anvendte virkemidler. Som i en evaluering er poenget ikke å være dommer eller sensor, men å analysere og oppsummere på en måte som er til nytte for de berørte parter. Mens evalueringer må foretas av personer som ikke har arbeidet med prosjektet, vil man i en gjennomgang gjerne benytte personell fra en av de deltagende institusjoner. Det man taper i nøytralitet, vinner man i innspart tid, fordi denne personen kjenner forhistorien. Kommisjonen vil benytte anledningen til å understreke at det i begge tilfeller ikke er tale om å gi karakterer, men å levere innspill til hvordan prosjektet best kan drives videre, eller til hvordan nye prosjekter må kunne lære av fortidige erfaringer før de settes i gang.

Rapportens oppbygning

Vi begynner med å diskutere oppdragsbeskrivelse og metode, med særlig vekt på de begrensninger og muligheter som ligger i å utføre et kortvarig oppdrag i krysningpunktene mellom tre kulturer, den norske, den paraguayanske og den indianske. Deretter forsøker vi å gjengi hva delegasjonen opplevde på sine møter med aktørene i prosjektene. Beskrivelsene av intervjuer, møter og diskusjoner danner grunnlaget for analysene i kapittel fem. Vi har valgt å diskutere stoffet på to måter, både direkte ut fra de seks punktene i oppdragsbeskrivelsen, og ut fra en vurdering av prosjektene etter mønster av logisk prosjektanalyse. Til slutt legger vi fram konklusjoner og anbefalinger.

Sammensetning, tid og sted

PYM, BN og NORAD oppnevnte hhv Rudolf Larsen, Asle Jøssang og Stener Ekern til å utføre oppdraget. Sistnevnte ledet delegasjonen i felten og har hatt redaksjonsansvar under skrivingen av rapporten. Oppholdet i Paraguay strakk seg over to uker, fra 30. oktober til 13. november 1996. Delegasjonen besøkte først guaraníkoloniene Tekoha Porã, Paso Cadena, 1 de marzo, Fortuna og Itanãrami, for deretter å tilbringe de siste dagene i landets hovedstad Asunción og blant annet treffe den lokale pinsevennkirke og flere medlemmer i den norske misjonærflokken.

For å få et bredere vurderingsgrunnlag var det vår intensjon å bruke lengre tid i en stor koloni som Fortuna, samt å besøke kolonier som ikke var direkte berørt av misjonsaktiviteter. Dette ble dessverre umulig på grunn av vedvarende regnvær og stor sannsynlighet for stengte veier. Dessverre fikk vi heller ikke å treffe de ansvarlige personer ved urbefolkningssekretariatet i undervisningsministeriet, og måtte nøye oss med en samtale med en sekretær. Endelig må det bemerkes at det paraguayanske skoleåret sluttet nettopp uka før vi kom. Dermed fikk vi ikke anledning til å følge undervisningen på noen av prosjektenes skoler.

3. MANDAT OG METODE

Drøfting av oppdragsbeskrivelsen

Mandatets overordnede målsetning går fram av oppdragsbeskrivelsens punkt 2 (se vedlegg 2):

- *Få kjennskap til om det er samsvar mellom valg av virkemidler og prosjektets målsetninger [og] stille spørsmål ved om prosjektet i sin nåværende form bidrar til å nå følgende målsetninger:*
- *Bidra til at urbefolkningen i best mulig grad forstår sin egen situasjon, med de muligheter og begrensninger den byr på.*
- *Legge til rette for at urbefolkningen selv har ansvar og kontroll med utvikling av egen kultur.*

Allerede her er det klart at mandatet forutsetter at målgruppen er et særskilt kollektiv av mennesker, og ikke en tilfeldig samling individer. Hva er en urbefolkning? Hvordan får man kontakt med en sådan, for deretter å gjøre som oppdragsbeskrivelsens punkt 1.1 sier, nemlig å "diskutere målsetninger og strategi" med den?

Målgruppe: Urbefolkning

Til hjelp i dette arbeidet har vi ILOs konvensjon nr 169 av 1989 "Om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater", som sier at teksten gjelder for

- *"folk i selvstendige stater som er ansett som opprinnelige fordi de nedstammer fra de folk som bebodde landet eller en geografisk region som landet hørte til da erobring eller*

kolonisering fant sted .. og som - uansett deres rettslige stilling - har beholdt alle eller noen av sine egne sosiale, økonomiske, kulturelle og politiske institusjoner."

Med andre ord er en urbefolkning et folk med samme rett til å forme sin egen fremtid som for eksempel det norske. Å "hjelp urbefolkningen" forutsetter at man har en klar idé om hva for eksempel guaraní-folket er før man går inn i én av i alt ca 200 bosetninger er og snakker med én av de kanskje 200 personene som bor i hver av koloniene.

Som rettighetshavere er Paraguays indianere derfor ikke bare en gruppe fattige borgere, med krav på grunnleggende sosiale tjenester, men også bærere av en kollektiv rettighet, som sier at guaraníene skal ha kontroll med *hvordan* kravene realiseres. Ved å ratifisere urbefolkningskonvensjonen har dessuten både den paraguayanske og den norske stat aktivt forpliktet seg til å se til at dette skjer. Ratifikasjon betyr også at Paraguay og Norge jevnlig må rapportere til ILO om hvordan de overholder konvensjonen.

I utgangspunktet besto kommisjonen av tre personer som alle hadde erfaring fra arbeide med indianere i Sør-Amerika. Rudolf Larsen snakker dessuten guaraní-språket. I tillegg leide kommisjonen hjelp fra lokal ekspertise. Guaraníen *Emiliano Vera* var tolk for kommisjonen i Paso Cadena. Paraguayaneren *Emilio Caballero* er leder i den sekulære, politisk uavhengige organisasjonen SAI (*Servicio de Apoyo Indígena*, "Indianerhjelpen"). Caballero har tjue års erfaring med å arbeide med guaraníene. Vi ba han om å orientere oss om lederskap og politikk i guaranísamfunnet før og nå, for å få et bedre grep om konfliktaksene i og mellom koloniene. Caballero var også med som tolk i to av koloniene ved Curuguaty.

Med Caballeros hjelp kunne kommisjonen styrke sin kompetanse og bedre angripe punktene 1.1 ("*diskutere med urbefolkningen*"), 2 ("*vurdere urbefolkningens deltakelse*") og 3 ("*vurdere om tiltakene .. [styrker] urbefolkningens kultur*") i oppdragsbeskrivelsen. Samtidig kunne vi lettere formulere tanker om "*folket i koloniene*" som parter i prosjektene (punkt 4) og om utsiktene til å indianisere prosjektet (punkt 6.2).

Prosjektdrift og eierskap

Punktene 1.2 ("*vurdere forholdet mellom ... virkemiddel og målsetting*"), 3, 4 og 6.1 ("*drøfte bærekraften i prosjektene*") i mandatet handler alle om fremdriften i prosjektene. Disse punktene kan med fordel drøftes innen en logisk ramme som ordner elementene i prosjektet. Fra NORADs side er det nå, i 90-årene, i praksis en forutsetning at alle prosjekter det søkes om støtte til, er analysert på denne måten. Søknadsmalen som PYM og BN benytter tvinger søkerne til å stille opp prosjektens målsetninger og innsatser innenfor en logisk ramme.

Nedenfor (tabell 1, neste side) har vi stilt opp en logisk ramme for prosjektene i Paso Cadena og ved Curuguaty. For å få dette til måtte vi først lese de opprinnelige søknadene og alle seinere dokumenter som kan fortelle om endringer i målsetningene underveis. Vi oppdaget da at flere dokumenter manglet i Paraguay. De finnes imidlertid i PYMs arkiver i Oslo.

Tabellen forteller at **de overordnede mål** å bedre guaraní-indianernes kår gjennom å etablere helsestasjoner og skoler i koloniene. Samtidig skal indianerne gis opplæring i bedre jordbruksmetoder for å sikre tilgangen på mat. Etablering av institusjoner som skole og helsekli-

nikk er *tiltaksmål* eller delmål på veien til å realisere de overordnede mål. Å etablere for eksempel en skole vil så i sin tur omfatte et sett *aktiviteter* som å reise et bygg, ansette lærere, lønne lærere, utarbeide undervisningsplaner, osv.

Samtidig er det et *overordnet mål* å overføre driften av skolen til indianske hender. PYM har da satt som tiltaksmål å skaffe guaranílærere ved å bekoste lærerutdanning for guaraníungdom.

Ressursene som prosjektet rår over er, foruten guaraníene selv, norsk og paraguayansk personell i form av misjonærer og teknikere (sykepleiere og agronomer), samt penger fra pinsemenighetene i Norge og NORAD. Med *kontekst* (omgivelser) menes de sammenhenger som alle aktivitetene finner sted i. "Institusjoner" betyr her "sosiale institusjoner", enten de er lovregulerte, som en norsk skole, eller de er tradisjonelle, som medisinmannen og disiplene under et tre.

Tabell 1: Målhierarki for PYMs indianerprosjekter.

(Navn)	Paso Cadena	Curuguaty
Overordnet mål	(1) Økt velferd (2) Overføre driften av velferdsfunksjonene til indianerne	(1) Økt velferd (2) Overføre driften av velferdsfunksjonene til indianerne
Tiltaksmål	- bedre helsesituasjon - høyere utdanningsnivå - økt produksjon	- bedre helsesituasjon - høyere utdanningsnivå - økt produksjon
Aktiviteter	- drive helseklinikk, utdanne helsearbeidere - utdanne guaranílærere - danne grupper som skal forsøke nye dyrkingsmetoder	- bygge og drive helseklinikker, utdanne helsearbeidere - bygge grunnskoler og videregående skole, utdanne guaranílærere - danne grupper som skal ta i bruk nye dyrkingsmetoder
Ressurser	- indianere: individer, familier, kolonier, folk - misjonærer: predikanter, utviklingsarbeidere, teknikere - penger: NORAD, menighetene hjemme	(ditto)
Kontekst	- Guaraníkultur - Paraguay: kultur, institusjoner - Norge: kultur, institusjoner	(ditto)

Så skal skolene bygges innen en guaranísk virkelighet, hvilket vil si at prosjektarbeiderne må vite mye om hvordan guaraníer tenker og handler i sine roller som elever, foreldre og lærere.

Pengene skal samles inn i norske pinsemenigheter, noe som betyr at de ansvarlige for prosjektet må kjenne til hva menighetene mener om hva som er riktig pengebruk.

Tabellen gir selvsagt ikke svar på alt, men den gir leseren en rask måte å bli kjent med prosjektet og den er nyttig for å få fram sammenhenger mellom tiltak og mål. Vi legger straks merke til at definisjoner av begrepene i en boks oppe i hierarkiet legger bestemte føringer på hva som er mulig å putte i boksene under. Vi ser også at formuleringer som er svært vide (eksempel: "å hjelpe indianerne" som overordnet mål) gjør det mulig å putte omtrent hva som helst i boksene under - og dermed blir det svært vanskelig å drive målrettet innsats. Man kommer ingen vei fordi man er fanget av sine egne runde formuleringer.

Vi ser også at det blir viktig å legge arbeide i planlegging og rapportering, samt å foreta gjennomganger underveis. Dersom resultatene uteblir, må sannsynligvis virkemidlene endres. For kommisjonen ble dokumenter og rapporter (se punkt 1 i oppdragsbeskrivelsen) en viktig del av grunnlagsmaterialet. Når de manglet, ble det vanskelig å trekke sikre konklusjoner og å komme med råd.

Endelig henger også punktene 4, 5 og 6 nært sammen. De ber delegasjonen vurdere og avklare forholdene mellom de ulike partene i prosjektene, samt forholdet til lokalt eierskap og styringsformer, og til slutt å vurdere alternativer og muligheter for indianisering. Den debatten vil naturlig springe ut av diskusjonen om særegenhetene ved målgruppen og status i prosjektet.

Kontekst

Prosjektets kontekst eller omgivelser er de paraguayanske guaraní-indianernes verden. Som forklart i innledningen er det ikke enkelt å forholde seg til en verden av nomader uten faste ledere. Spranget fra jakt og sanking til fastboende åkerbruk er ikke bare et spørsmål om å lære nye arbeidsteknikker. Kanskje først og fremst et spørsmål om å lære å legge til side, og å planlegge for hele år av gangen uten å måtte dele såkornet med naboen. Muligens er det umulig å gjennomføre dette spranget på bare én generasjon. Prosjektplanleggere må uansett regne med at kunnskapsoverføring må skje over lang tid og gruppevis.

Skal prosjektet leve videre, må det bindes til en instans som lever videre, innenfor guaranísamfunnet, etter at misjonærene og bistandsarbeiderne har trukket seg tilbake. Vanligvis kan bistandsarbeidere her støtte seg til lokale ledere eller komitéer, fordi folk er vant til faste strukturer. Det er langt vanskeligere å forholde seg til guaranísamfunnet. I innledningen pekte vi på hvor skjørt lederskap er, samt på det vanskelige forholdet mellom sjamanen og høvdingen. Med stadig mindre makt til sjamanen blir det dessuten stadig vanskeligere å holde gruppen samlet. For 15 år siden fantes det bare 24 avá-kolonier, mot 71 registrerte eller under registrering per 1. november 1996.

Fortuna og Itanārami, der PYM arbeider, er begge urgamle samlingssteder hvor flere storfamilier har holdt til i lengre tid før de vandret videre. Den ene av de tre storfamiliene som bodde i Itanarāmi da vi besøkte stedet i 1996, kom fra Fortuna i 1980, mens den eldste og største familien i kolonien dro til et nytt sted i 1995, noe NORAD observerte under sitt besøk samme år. Fortuna, derimot, har utviklet et slags råd hvor tre sjamaner fra tre storfamilier har god kontroll med hvem som sitter som høvding.

Muligens er det rådet i Fortuna som viser veien å gå. Skal en koloni bli noe mer enn en stasjon på vandringsveien, må den ha en type permanent autoritet. Dersom autoriteten skal bli respektert, må den inneholde både makt og myndighet. Sannsynligvis ivaretar rådet i Fortuna flere typer av fullmakter. Rådsmedlemmene samler sjamanenes religiøse autoritet, klanenes slektsbaserte myndighet, nye tiders behov for politiske stormenn og faglige ledere, samt den paraguayanske statens og bistandsorganisasjonenes behov for en lokal mobiliseringsinstans.

Vi skal vende tilbake til diskusjonen om en lokal motpart. For øyeblikket konkluderer vi med at PYMs guaraní-prosjekter arbeider i særdeles vanskelige omgivelser.

Metodologiske begrensninger

Et evalueringsteam vil selvsagt stå overfor de samme vanskene som bistandsarbeiderne med hensyn til å finne et representativt utvalg av guaraníer. I tillegg kommer alle begrensningene som følger av at besøkene blir korte og at teamet umulig kan rekke å snakke med alle som har vært berørt av et prosjekt. Kommisjonen mener det er riktig å gjøre leserne av rapporten oppmerksomme på følgende begrensninger:

For det første besto kommisjonen av tre hvite menn med notatblokker i hendene. Det er en situasjon som ikke innbyr til fortrolighet. For det andre var en av de tre mennene allerede kjent som en av de norske misjonærene hvis arbeide kommisjonen ønsket å diskutere. Dessuten ankom vi i misjonens biler og i Paso Cadena bodde vi hos den nåværende misjonæren. Dette ga ikke nettopp et bilde av upartiskhet. For det tredje blir ethvert møte i en guaraní-koloni raskt til en offentlig begivenhet, i det alle strømmer til for å finne ut hva som skjer. Alt som sies blir sagt til alle.

Andre forhold er mindre opplagte. Tilfeldige besøkende og lokale folk vil alltid leve i forskjellige hendingsforløp. For eksempel besøkte kommisjonen en nytilsatt høvding (*cacique*) i en av koloniene. Mens nordmennene først og fremst ønsket å diskutere hans fremtidsplaner, var høvdingen mest opptatt av at et besøk av viktige personer utenfra kunne styrke (eller svekke) hans nye posisjon.

Dette bringer oss over til den kanskje mest forstyrrende faktoren. For guaraníer i kolonier som får jevnlig besøk er alle personer utenfra, enten de kommer fra statlige, private eller misjonerende organisasjoner, potensielle innhøstningskilder. Særlig var besøkene i Itanarāmi og 1 de marzo preget av at teamet stadig måtte avvise spørsmål om pengehjelp. I Fortuna, som er et større og mer blasert sted, hadde autoritetene tilstrekkelig verdighet til å vente helt til slutt med en høflig forespørsel om fremtidige prosjekter. Fenomenet henger klart sammen med velynder-rollen som tidligere besøkende har inntatt, og som nye lett havner i.

På den annen side lever guaraníene i en muntlig, lite hierarkisk og ganske uformell kultur. Ved flere anledninger opplevde vi at informantene bestrebet seg på å huske korrekt og å skjelne mellom første og andrehånds informasjon. Dessuten hadde kommisjonen adgang til å diskutere opplysningene med andre personer etterpå. Samtidig er den interne solidariteten i koloniene ofte så lav at de stridende parter appellerer til utenforstående om støtte. For høvdinger og deres rivaler er besøket en anledning til å knytte kontakter med mulige velyndere gjennom å skaffe et *proyecto* (prosjekt), hvilket i praksis vil si gratis goder. Med de erfaringer alle tre i

kommisjonen har med å arbeide blant indianere i slike situasjoner, mener vi derfor alt i alt at vi har klart å danne oss et rimelig troverdig bilde av prosjektsituasjonen.

Arbeidsmetode og grunnlagsmateriale

Som antydnet var intervjuet kommisjonens viktigste arbeidsform. Foruten misjonærer og prosjektansatte, oppsøkte vi og snakket med såvel sjamanen som høvdingen i hver koloni. Vi besøkte også selve prosjektene (skolene, klinikkene og plantefeltene til jordbruksprosjektene) og snakket med lærere, helsepersonnel og lederne av arbeidsgruppene i jordbruksprosjektet. I Tekoha Porã deltok vi også i et allmøte.

Med et bredt og vanskelig mandat ble dagsordenen i intervjuene omfattende. Alle sider ved prosjektarbeidet var relevante. Dermed gled mange intervjuer raskt over i generelle diskusjoner om guaranísamfunnet og medarbeidernes refleksjoner omkring sine egne roller i endringsprosessene.

Selv om en av oss snakker godt guaraní-språk, leide vi tolk både i Paso Cadena og i Curuguaty. Fordi de fleste paraguayanere snakker guaraní, og mange guaraníer også snakker spansk, kunne mange av de tilstedeværende kontrollere oversettelsene og dermed ble en tradisjonell feilkilde redusert.

Etter hver dags intervjuer og refleksjoner møttes kommisjonen og sammenlignet sine inntrykk. På forhånd hadde vi gått gjennom grunnlagsdokumentene (se punkt 1 i oppdragsbeskrivelsen) og dannet oss et bilde av hva vi burde spørre om. Etter at feltarbeidet var over hadde vi én dag i Asunción til å drøfte de foreløpige konklusjonene. Denne rapporten er ført i pennen av Stener Ekern, men hele tiden er disposisjon og utkast drøftet med Rudolf Larsen og Asle Jøssang.

4. OBSERVASJONENE

Vadestedet Paso Cadena ved Acaray-elva har sannsynligvis fra gammelt av vært et møtested for omvandrende guaraníer. I dag ligger det to guaraníkolonier og en norsk misjonsstasjon her. Øst for elva ligger kolonien som har tatt navn etter stedet og heter Paso Cadena. Den ble legalisert i 1986 etter at jorda ble avsatt for indianerne i 1956. I 1996 hadde stedet ca 40 fastboende kjernefamilier. Vest for elva ligger kolonien som har tatt navnet Tekoha Porã. Denne koloniens jord ble kjøpt av Misión Norma i 1966. Etter 1980 økte tilflyttingen og stedet ble organisert og legalisert som et indianersamfunn. Dermed ligger eiendomsretten til felleskapet. Paraguays urbefolkningslov åpner imidlertid også for å parsellere kolonier. Etter samtaler mellom de opprinnelige familiene og misjonærene ble jorda delt og hver familie fikk på denne måten bruksrett til ca 10 hektar. I dag bor det to-tre kjernefamilier på hver av de 24 parsellene, i alt ca 45 familier. Parselleringen gjør Tekoha Porã til en ganske spesiell koloni.

Området hvor skolen, klinikken, kirken og misjonærboligen ligger, tilhører Misión Norma. For tiden diskuteres det hvordan denne eiendommen best skal kunne overføres til lokale myndigheter.

Sett i historisk perspektiv har nordmennene overtatt stedet etter hæren, som hadde en forlegning her til sist på 1950-tallet. På sin side hadde hæren overtatt etter det private selskapet *Industria Paraguaya*, som hadde konsesjon på å høste skogen i området. Både hæren og kompaniet baserte sin kontroll på å anerkjenne sterke guaraníledere som høvdinge. Høvdingene kunne stille med et antall arbeidere mot at paraguayane respekterte deres autoritet. På denne måten var PYM henvist til å overta de klientellistiske relasjonene som hadde utviklet seg mellom guaraníer og utenforstående.

Med tiden har koloniene ved Paso Cadena vent seg til PYMs misjonærer. Alle er svært takknemlige overfor PYMs mange tiltak, om enn folk på østsiden (kolonien Paso Cadena) nesten bestandig klager over at misjonærene favoriserer Tekoha Porã på vestsiden. Det er også kommisjonens inntrykk at de norske misjonærene som har etterfulgt hverandre har vist stor forståelse og smidighet i sitt arbeide med stedets indianere.

Rett før vår ankomst var den forrige høvdingen i Paso Cadena blitt drept av sønnen til den foregående høvdingen. Det dreidde seg om en langvarig strid mellom to storfamilier, samt allmenn misnøye i kolonien med at begge høvdingene hadde solgt tømmer fra kolonien uten å konsultere eller dele utbyttet. Fem familier fra morderens storfamilie forlot kolonien straks etter drapet. En ny høvding fra en tredje familie ble valgt. Disse hendene satt selvfølgelig friskt i minnet hos oss selv og våre informanter.

Sjamanen i Paso Cadena

Atanasio Varga er på i Paso Cadena, men det er lenge siden han har hatt den makt hans profesjonen skulle tilsi. Han åpnet da også møtet med å konstatere at han følte seg gammel og isolert. Tidligere hadde mange søkt hans råd, og han hadde samarbeidet tett med misjonærene. Nå var det ikke lenger noen som hørte på ham. Følgelig var kolonien preget av krangel og oppløsningstendenser.

Vi intervjuet Varga om påi-rollen. Han fortalte om hvordan han hadde mottatt et kall og om hvordan kall må adlydes. Slik var det med påier - eller prester - overalt. Tydeligvis oppfattet Varga prester over hele verden som kolleger, selv om forskjellige land kunne ha forskjellige typer kall. Hans kall var å lede sitt folk og i hans land hadde folket før i tiden hver dag samlet seg om påien for å høre hva han hadde drømt og hvor flokken dermed måtte ta veien. Den gang fantes det ikke høvdinge, og etter jakten delte alle alt. Med mere skog og mindre grupper hadde det riktignok vært mye lettere å dele. Men nå adlyder ikke folk sine ledere lenger. Resultatet er splid og slåssing. Den nye høvdingen må snart kalle inn til et allmøte.

Vargas ga kreditt til PYM for skolen og klinikken og jordbruksprosjektene. På den annen side ga han pinsemenigheten mye av skylden for splittelsen i kolonien. Evangelikerne var sekteriske og holdt seg bare til sin *pastor*. Selv var han tradisjonalist, men samarbeidet både med evangelikere og katolikker. Men nå var på tide at folk la de åndelige stridene til side og satte barna først. Det åndelige livet kan reserveres til søndagen. Mandag kan vi arbeide sammen til beste for den oppvoksende slekt.

Vi spurte også Vargas om legebiten av sjamanrollen, om sykdom og helbredelse. Han skilte mellom stedegne sykdommer, som han kunne kurere, og dem som kommer utenfra, som best

kan kureres av folk utenfra. Han stilte seg positivt til et samarbeide mellom ny og gammel medisin.

Allmøte om skolen i Tekoha Porã

Etter intervjuet med Vargas krysset vi elva og tilbragte resten av dagen i Tekoha Porã. I anledning vårt besøk hadde høvding Noél Benítez kalt sammen til allmøte slik at kommisjonen kunne presentere sine anliggender. Oppmøtet var godt, om lag tre firedeler av familiene deltok. Kommisjonen var ikke udelt begeistret for å diskutere projektdriften i et slikt forum, men valgte å spørre forsamlingen om dens mening om prosjektene og begynte med skolen. Høvding Benítez er selv en av skolens to indianske lærere.

Serafina Vera de Benítez, en guaraní-kvinne i 50-årsalderen som tidligere hadde vært lærer (uten utdanning) i Tekoha Porã og nå var lærer i en annen koloni 15 km unna, fortalte om skolens historie. Mye var skjedd siden 1958 da hun fikk den første undervisningen under et tre. I dag holder skolen (som er skole for begge koloniene) til i tre flotte bygninger ved siden av klinikken og misjonsstasjonen. Den har fire statslønte lærere og 130 elever fordelt på de seks årene i grunnskolen.

Som prosjekt er skolen altså allerede nasjonalisert og for såvidt ferdig fra PYMs side. Misjonens rolle er begrenset til å subsidiere en ekstra lærerstilling i guaraní-håndverk, samt å yte tilskudd til skolemat og materiell. Tidligere bekostet PYM skolebøkene, men i tråd med 1988-evalueringen trappes denne støtten langsomt ned. I 1996 må foreldrene betale 75 % av prisen, til neste år blir det 100 %.

Siden starten har guaraní mer og mer erstattet spansk som undervisningsspråk, men spansk er stadig skriftspråket. Med enkelte hederlige unntak er alle pensumbøker skrevet ut fra en paraguayansk virkelighet, svært forskjellig fra livet i koloniene. Da PYMs nåværende program i Paso Cadena startet opp i 1991, inkluderte det en komponent for å lage bedre lærebøker. Bok planene var tett knyttet til PYMs forrige misjonær på stedet, Inge Bjørnevoll. På grunn av andre gjøremål ble arbeidet med bøkene sterkt forsinket. Siden er bokkomponenten omgjort til et eget prosjekt, som Bjørnevoll tok fatt i på nytt ved tilbakekomsten til Paraguay i august 1996.

Fra og med 1993 gjennomfører Paraguays undervisningsministerium en omfattende reform som blant annet åpner for lokal pensumtilpasning. Ministeriet har imidlertid ikke prioritert Kontoret for urbefolkningsundervisning. På dette feltet har ikke reformen kommet lenger enn til å arrangere noen seminarer for lærerne. På den annen side arbeider flere private organisasjoner, både i Brasil og i Paraguay, med ulike initiativer. Gjennom SAI finansierer NORAD et prosjekt som tar sikte på å levere en modell for en tverrkulturell guaraní-skole. Idéene om en guaraní-skole er omstridt. For eksempel uttrykkes det bekymring over at når nesten all undervisning foregår på guarani, vil elevenes spanskkunnskaper bli for dårlige. Dette er allerede i ferd med å skje, mener noen. Andre mener at tradisjonell kunnskap ikke kan overføres i en skolesituasjon uten at det øves vold på tradisjonene. En sjaman kan ikke drive opplæring i klasserommet.

Med disse diskusjonene i hodet, reiste kommisjonen spørsmål om skolens innhold, om undervisningspråk og om for eksempel å invitere sjamanen til å undervise om egen kultur. På allmøtet kommenterte ingen dette direkte. Folk sa seg fornøyd med tingenes tilstand og understreket hvor viktig det var å lære og lese og skrive spansk. Høvding Benítez sa etterpå at ingen hadde svart på spørsmålet fordi det var altfor vanskelig. Selv syntes han imidlertid at det var riktig å innlemme guaranikultur i pensum.

Kommisjonen ønsket også høre om foreldrenes deltakelse i skolen. Det kom fram at den var svært lav. To årlige foreldremøter fylles stort sett av praktiske spørsmål om hva skolen er. Asle Jøssang spurte om det fantes behov som misjonen ikke hadde besvart. En av lærerne svarte med å spørre om det er sant at NORAD snart ville slutte å gi støtte? Stener Ekern bekreftet at NORAD alltid må trekke seg ut etter en tid. NORAD gir bare støtte i en oppstartings- og innkjøringsfase. Rudolf Larsen forklarte at for å bli selvberget må det dannes en organisasjon. Kolonien må nå begynne å se seg om etter andre måter å skaffe inntekter, for eksempel lotterier eller fotballturneringer. For kommisjonen ble derfor hovedinntrykket at skolen stadig oppfattes som utenforståendes eiendom. Samtidig må det pekes på at oppslutningen har økt jevnt de siste årene. Stadig flere elever fullfører og dermed øker motivasjonen for å ta ansvar.

Vi rakk ikke å diskutere annet enn skolen før mørket falt på. Etter møtet tok Serafina Vera kontakt med kommisjonen for å utdype noen av punktene. Hun fortalte at hun hadde deltatt på utdanningsministeriets seminarer om en guaraniskole i Paraguay. Hun la til at lærerne i Tekoha Porã ikke var interessert i dette arbeidet og at grunnen var at de evangeliske foreldrene var i mot guaraní-tilpassede pensa. De ønsker at deres barn skal bli paraguayanere hurtigst mulig. (Serafina Vera arbeidet tidligere i pinsemenigheten, men har nå forlatt kirken i Tekoha Porã og regner seg nå som en type gjenfødt tradisjonist. Blant pinsevennene sies det at hun har en skarp tunge og er vanskelig å samarbeide med. Det er derfor hun ikke lenger underviser på hjemstedet, men i en annen koloni.)

Besøk hos lærerne

Dagen etter avla kommisjonen en visitt hos rektor på skolen og hennes mann, som også er lærer. Rosa María Bogado de Garzete og Eulalio Garzete er paraguayanere, men presenterte seg begge med å understreke at de praktisk talt har vokst opp blant indianere, på misjonsstasjoner. De svarte greit på alle spørsmål om administrative og faglige forhold ved skolen, og konkluderte med at misjonen nå kunne trekke seg ut uten større problemer.

Ekteparet mente at oppslutningen om skolen i kolonien stadig var blitt bedre. Selv om flertallet av foreldre stadig skjønnte lite av hva en skole egentlig er, lar de stadig flere barn gå stadig flere år. Siste semester hadde skolen 18 elever i 1. klasse og fem i 6. klasse. De trodde at om tre år kunne de selv trekke seg som lærere og overlate driften til et kollegium av guaraníer. Bøkene ville foreldrene finne råd til når de måtte og skolemåltidet burde kunne la seg betale gjennom en type kjøkkentjeneste. Den ekstra formingslærerstillingen som PYM nå betalte kunne imidlertid risikere å bli nedlagt. Ekteparet stilte seg positivt til en guaranisering av undervisningsplanene, men la til at de ikke hadde deltatt på undervisningsministeriets kurs om dette fordi de ikke var invitert.

Etter møtet fikk vi se skolen, som består av tre store, solide og godt utstyrte aulaer. Lærerne viste oss et sett guaranítillpassede lærebøker for 2. klasse, utgitt av en institusjon under den katolske biskopen i nabofylket Alto Paraná. Det er folk fra dette teamet som i dag arbeider med SAIs guaranískoleprosjekt. Rosa María og Eulalio Garzete mente bøkene var gode. De ga uttrykk for at de ikke kjente særlig til PYMs lærebokprosjekt, men de så fram til å gjenoppta arbeidet med Inge Bjørnevoll nå når han var tilbake i Paraguay.

Menigheten

Neste dag intervjuet kommisjonen Sebastián Benítez, som er halvbror av høvdingen og nytilsatt pastor i stedets pinsemenighet. Kirken har for tiden ca 40 registrerte medlemmer, noe som tilsvarer tre firedeler av befolkningen i Tekoha Porã. Det siste året har menigheten vært gjennom en opprivende strid på grunn av misnøye med den forrige pastoren, en paraguayer som også er lærer ved skolen. Til slutt hadde indianerne avsatt paraguayeneren, dog med støtte fra den norske misjonæren og Filadelfiakirken sentralt. Nå sitter indianeren Sebastián Benítez i Filadelfiakirkens øverste råd.

For kommisjonen fremsto derfor menigheten som stedets mest vellykte prosjekt. Til forskjell fra skolen og klinikken er den på god vei til å bli en uavhengig institusjon. Kanskje kunne de andre prosjektene lære av menighetsbyggingen i Paso Cadena?

Vi tenkte oss at en guaraní-kirke ville ta opp i seg guaraní-elementer i for eksempel liturgi og organisasjon, og pastoren kunne kanskje ivareta elementer fra sjaman-rollen. Benítez kunne fortelle at forsøk er gjort, men de har møtt sterk motstand i menigheten. Tradisjonen blir forbundet med en fortid de nylig kristnede guaraníene ønsker å legge bak seg. Så bortsett fra bruken av guaraní i stedet for spansk, samt enkelte forsøk på å lage guaraní-salmer, er menigheten i Paso Cadena til forveksling lik en hvilken som helst pinsemenighet i Paraguay.

Til gjengjeld er det mulig at pinsevennenes organisasjonsmodell, med en rådstyrt menighet, er bedre til å ivareta behov for fast styring over tid enn stadig skiftende høvdinger. På spørsmål om organiseringen forklarte Benítez at alle medlemmer har tale- og stemmerett på allmøtene, som finner sted ved behov hver andre eller tredje måned. Styret er et slags eldsteråd og omfatter president, sekretær, kasserer osv. Det velges på årsmøtet, etter forslag fra det sittende styre. Pastor Benítez understreket også at medlemslistene ble regelmessig oppdatert. Alle må delta i vedlikeholdet av kirken, ellers vil de bli strøket. Folk som sluntret unna oppgaver kunne ilegges soning i form av ekstra vasketjeneste.

Til forskjell fra kolonien som sådan har altså menigheten et kollegialt styre med definerte verv og klare krav til rekruttering. Medlemmer må delta aktivt og ledelsen både kan og vil sanksjonere passivitet. Det viktigste later likevel til å være at medlemmene gjennom menigheten har en felles paî (pastoren) til å lede dem på veien. Pastoren la til at kirkens hovedproblem var at omvendelsene ikke var fullstendige. Mange var innom kirken bare i kort tid for så å gå videre. Kommisjonen fikk dermed et inntrykk av at medlemskap i menigheten for mange er attraktivt fordi medlemskap på en måte betyr at man tas med til en klart definert fremtid som kristne i en kristen verden.

På direkte spørsmål forklarte Benítez ellers at han gjerne kunne tenke seg en garantisert skole. Med tanke på mulighetene for å kople tradisjonell medisin og ny medisin spurte vi også om menigheten hadde engasjert seg i for eksempel hygieniske spørsmål, og om pastoren kunne fungere som lege. Svarene var negative. De troende gikk til klinikken, men det hendte at folk som lå på det siste spurte om råd.

Høvding og sjaman i Tekoha Porã

Etter møtet med pastoren besøkte vi hans halvbror høvdingen. Vi ønsket å høre om arbeidet hans og om hvordan kolonien ble styrt. Noél Benítez er en ung mann og han erkjenner de begrensningene det setter for hans autoritet. Med seg til å styre har han derfor sin stefar Nicasio Benítez, som er en av koloniens gamle og sterke menn. Allmøtet valgte gudfaren til å være rådgiver etter at Noél selv var valgt og godkjent av INDI. Noél syntes jobben var krevende. Han må svare på alt og gjøre alt mulig, han ønsket seg sekretærer, men får det ikke. Et hovedproblem var manglende lojalitet og støtte fra koloniens eks-høvdingen.

Noél innkaller til allmøter ved behov, omtrent hver annen måned. De fleste deltar, men det er alltid et problem at folk ikke følger opp vedtak. Sanksjonsmuligheter har han ikke, "for det er demokrati nå og vi kan ikke tvinge folk". I jordbruksprosjektet, for eksempel, var det nå bare igjen 14 av de 24 som begynte. På klinikken hoper stadig gjelden seg opp, selv om alle vet at de må betale medisinen nå som misjonen snart drar. På spørsmål om han kjente til den lokale regionalorganisasjonen No'ovosu, svarte den unge høvdingen bekreftende. Han lå i strid med dem fordi han oppfattet dem som "løgnere", akkurat som INDI og de private organisasjonene. "De lover prosjekter, men gjør ingenting."

Som det store flertall i Tekoha Porã sa også Noél Benítez seg å være "troende", det vil si pinsevenn. (Han er imidlertid ikke registrert som medlem av kirken.) Men "vi glemmer ikke tradisjonen av den grunn. Før var alle her i Tekoha Porã troende, nå er det mer spredning. Det respekteres, vi kjenner til demokratiet og menneskerettighetene."

Etter samtalen med Benítez la kommisjonen veien bort til Antonio Benítez, som er sjaman og har bodd i Tekoha Porã siden eiendommen ble overført til indianerne. (Antonio Benítez er ikke i slekt med Nicasio og hans stesønn og sønn.) Antonio er en gammel venn av misjonærene, og han nøyte ikke med å klage over hvor ensom og isolert han nå var blitt. Den nye, unge høvdingen, som var "innsatt av INDI og nordmennene", overså de gamle og fordelte godene bare blant sine egne favoritter. Derfor hadde han bestemt seg for å dra. Da kom imidlertid Ingvald Skretting og ba ham bli.

Deretter drøftet vi sykdom og helse og fremtiden. Antonio mente at klinikken burde overføres til helseministeriet etter at misjonen dro, fordi "de ikke gjør forskjell på folk". Selv vil han gjerne bidra, men med naturmedisin tar kuren lengre tid, og nå da skogen er forsvunnet må man gå langt for å finne urter. Han var redd for å bli den siste sjaman i Tekoha Porã, for "ungdommen er ikke interessert i den slags". Et kall er ikke nok, man må også gå i lære.

Antonio Benítez kjente godt No'ovosu, det var en stor organisasjon hvor indianerne sjøl hadde tatt ansvar og som skulle skaffe penger og biler til indianerne. Den var stiftet i Curuguay, men

nå var den splittet og arbeidet lå nede. Han kjente også til SAIs guaranískoleprosjekt, og hadde vært og undervist om gamle dager på skolen hvor Serafina Vera nå var lærer.

Til slutt spurte vi den gamle sjamanen om det kunne være en idé å opprette et eldsteråd i kolonien. "Det må vi snakke lenge om, og se hva som er bra og hva som er dårlig. Et råd må ikke støtte de opprørske. En leder må være sterk, og ikke vise tvil. Han må ikke gjøre forskjell og ikke velge ut sine egne. Splittelsene vi ser i dag skyldes dette. Slik er det." På spørsmål om forholdet mellom tradisjonalistene i hans egen familie og pinsemenigheten, var svaret at "de forstyrrer meg ikke. Vi må respektere hverandre. Men det er ikke noen god kommunikasjon. Enhver blir salig i sin tro."

Klinikken

Dagen etter besøkte vi helsestasjonen, som for tiden var bemannet med én nyutdannet guaraní-hjelpepleier, Cándido Caballero, og én "barfotsykepleier", Luciano Cuba Martínez. Sistnevnte har lang erfaring og er i praksis klinikkens leder. De gjorde godt rede for sitt arbeide og viste oss ajourførte bøker. Klinikken mottar 9-10 pasienter per dag. Typiske tilfeller er syke barn og skader (machetehogg). Vanskelige kasus sendes videre til nærmeste større helsesenter eller sykehus. Stasjonen i Paso Cadena er formelt inkorporert i det nasjonale helsevesen, så bortsett fra transportkostnadene er ikke dette noe problem.

I tråd med 1988-evalueringen, samt NORADs krav om lokal overtagelse, har klinikken fra og med 1992 forsøkt å innføre fast arbeidstid og å kreve betaling for behandlingen. Det siste punktet har voldt store problemer. Hovedgrunnen er at paraguayansk lov fastsetter at alle indianere har rett til gratis konsultasjon i det offentlige helsevesen. I praksis har også medisiner og behandling vært gratis fordi slik utdeling har vært ansett som en del av organisasjonenes naturlige hjelpearbeid. Evalueringsrapporten fra 1988 tar til orde for å bryte gaveavhengigheten ved å kreve betaling for medisinen med 25 % av full pris de første året, 50 % det andre, 75 % det tredje, akkurat som med skolebøkene.

I helsearbeidet er imidlertid sirkelen bortimot umulig å bryte fordi helesministeriet i et rundskriv fra 1989 bestemte at indianere og andre ubemidlede borgere kunne få gratis medisiner og så langt lageret rekker på institusjonene de oppsøker. Dette vet folk, og Luciano og Cándido uttrykte sin store frustrasjon med at de ikke har noen midler til å drive inn gjelden. Desto verre blir det når noen faktisk betaler, mens andre stadig henter medisin uten engang å forsøke.

På den annen side hadde klinikken i Paso Cadena heller ikke gjort noe forsøk på å differensiere gjelden etter alvorlighetsgrad eller betalingsevne. Nå skulle saken igjen opp på et allmøte. Kommisjonen benyttet anledningen til å foreslå en gjeldslettestrategi. Men selv om man skulle lykkes i å få stedets innbyggere til å kjøpe mindre medisin, og å betale for den, så står den største utgiftsposten igjen, nemlig syketransporten. Ingen i Paso Cadena hadde noen forslag til permanent løsning på dette etter at misjonæren trekker seg ut.

Luciano og Cándido omtalte begge Gunvor Skretting (misjonærens kone) som "direktøren". Hennes arbeide besto imidlertid bare i å føre regnskapet og foreta jevnlig ettersyn, hvilket hun selv også bekreftet. Således kan det se ut til at også når det gjelder klinikken, er selve den tekniske driften på god vei til å bli uavhengig av misjonsstasjonen.

Luciano mente imidlertid at "det vil bli vanskelig når nordmennene drar". Han pekpe på at folk ikke lyttet til ham når han formante om renslighet. Jentene kunne nok være velkledde og velstelte når de gikk ut, men i hjemmet var alt ved det gamle. Eneste mulighet var å begynne med ungdommen.

Vi spurte også Luciano og Cándido om deres forhold til medisinmennene og naturmedisin, samt om hvorvidt deres arbeide var blitt ledsaget av preventive innsatser som for eksempel kampanjer og opplæring av "barfotpersonnel". Luciano mente naturmedin som foreskrevet av sjamanen "hadde sin virkning når kuren ble gjort som den skulle". Det ble ikke drevet noe forebyggende helsearbeid med base i klinikken og heller ikke i menigheten. Derimot har PYM utført vaksinasjonskampanjer og avholdt ernæringskurs, samt sørget for å inkludere ernæring og helse i skoleundervisningen.

Skogsjordbruk i Tekoha Porã

Etter besøket på helsestasjonen besøkte vi jordbruksprosjektet. Innholdet er endret i løpet av de siste årene. For øyeblikket består det i at PYM lønner en agronom som skal arbeide én uke i måneden i hvert av de fire reservatene. Metoden består i å danne en komité eller gruppe som skal få opplæring i stell av nye vekster. Som foreslått i en konsulentrapport til PYM fra 1990 satses det nå på å ta i bruk nyttevekster som krever lite stell, som for eksempel *yerba mate* (mate-te) og bitterappelsin. I tillegg leide PYM i 1996 en traktor for å pløye åkerlappene. Særlig i kolonien Paso Cadena var åkrene nær kvalt av gjenvekst etter mange års kontinuerlig bruk.

I Tekoha Porã er det høvdingens rådgiver Nicasio Benítez som leder jordbrukskomitéen. Stolt viste han oss planteskolen med 10,000 stiklinger. Den lå i hans egen hage, så deltakerne måtte hente sine planter hos Nicasio. De fleste av de 14 som var igjen av den opprinnelige gruppen på 18 deltok også under befaringen. Nicasio var fullt på det rene med hvor mange prosjekter som før hadde slått feil på grunn av sviktende oppslutning, og understreket hvordan den nåværende gruppen hadde arbeidet på skift i to uker "uten frokost" med å stille plantene før de skulle settes ut.

"Uten frokost" viser til at deltakerne ikke får "provisjon" mens prosjektet varer, noe som tidligere har vært brukt som lokkemiddel for å sikre oppslutning. Kommisjonen var spesielt interessert i organiseringen av prosjektet. Vi ble forklart at det ikke fantes noen kontrakt mellom PYM (agronomen) og deltakerne. Alt var frivillig på alle stadier. Agronomen hadde ikke alltid møtt opp, men det hadde man forståelse for ettersom han bodde i Curuguaty, 100 km unna. Nicasio og komitéen benyttet også anledningen til å fremføre sitt ønske om å få installert en elektrisk pumpe for å minske arbeidsbyrden, "slik som de har i 1 de marzo".

En ny høvding i Paso Cadena

Ilario Vásquez er navnet på den nyvalgte høvdingen i kolonien Paso Cadena. I løpet av møtet strømmet mange folk til og det var tydelig at Vásquez var seg svært bevisst at mange fulgte med i hvordan han taklet situasjonen. Han åpnet med å konstatere at "misjonæren hadde sendt bort en fyr for å pløye" (åkrene sto fine og grønne rundt oss), men ikke for alle, og ikke visste de hvor mye penger de skulle få. "Alltid lover de, men aldri kommer det noe". Verken brønner

eller hus hadde de fått, slik som på den andre siden av elva. Her brøt Rudolf Larsen og vår tolk fra Tekoha Porã inn og pekte på at begge koloniene hadde fått både hus og brønner.

Deretter styrte vi samtalen inn på vårt egentlige ærend, nemlig hvordan Paso Cadena ble styrt og hvilke planer den nye høvdingen hadde. Svaret var: "Det må jeg tenke over. Jeg har nå blitt sjef her, men jeg trenger litt støtte for å motivere meg. Jeg trenger å bedre forholdene på dette stedet. Før delte misjonen ut gaver, men det er det slutt på og derfor må vi nå kjøpe ting. Slik er det også med de syke, nå må de dø. De valgte meg for å se etter etter veier ut av elendighe-ten."

Ilario Vásquez arbeidet alene, men tenkte på å lage et råd til å hjelpe seg. Han var mot å parsellere opp kolonien slik som i Tekoha Porã, fordi slik deling ikke var guaraníers vis. Kom det nye familier, sammenkalte, man til et møte, nykommerne fikk sin teig, og da var alt bra.

Misjonæren

Siste intervjuobjekt i Paso Cadena var misjonær Ingvald Skretting, som også er prosjektleder. Det er Skrettings fjerde periode som misjonær i Paso Cadena. Siden han kom første gang i 1972 har han fulgt det dramatikken i guaraníenes verden med nedhogningen av skogen og etableringen av bofaste samfunn i små kolonier.

Kanskje har han stått for tett? I løpet av samtalene drøftet vi flere ganger temaet bistandsavhengighet. I ettertid ser Skretting klart hvordan hele området er gjennomsyret av paternalistiske og klientellistiske relasjoner, fra og med gruppens avhengighet av sjamanens drømmer til INDI's og misjonens første gaveutdelinger. "Folk lengter etter å være avhengige. Å ha gjeld er en måte å beskytte seg, for en *patrón* (sterk mann, arbeidsgiver, herre) jager ikke en klient som er gjeldsbundet."

Dermed falt det naturlig for kommisjonen å spørre hvilke strategier PYM hadde utviklet for å motvirke disse tendensene og å skape bærekraftige institusjoner. Skretting var den første til å understreke at da han kom i 1972 som ung mann var han "helt grønn". Alt han vet om guaraníer og om prosjektstyring har han lært gjennom praksis og diskusjon med noen få kolleger. For i arbeidet har Skretting stått svært alene. Som evangelisk misjonær føler han at andre private organisasjoner har oversett PYMs arbeid, og dermed har han begrenset kontakten utad til det mest nødvendige, nemlig INDI. Samtidig har det vært liten forståelse for det særegne ved indianerarbeidet både blant kollegene i den paraguayanske Filadelfiakirken og hos PYM hjemme i Norge.

Nå når prosjektene nærmer seg slutten mener Skretting at skolen vil klare seg. Tilstrekkelig mange guaraníer har nå lærerutdanning, også takket være PYMs stipender, myndighetene har tatt sitt ansvar, og det er tilstrekkelig forståelse for skolens nytteverdi i koloniene. Klinikken, derimot, vil få problemer. For øyeblikket holder han på med å motivere koloniene til å selv ta kontakt med INDI for å sikre tilførsel av gratis medisin. Det største problemet er likevel matforsyningen. "Her må det til en holdningsendring. Kanskje vil halvparten [av de 25 eiendommene] klare seg når vi drar. De andre vil fortsette som klienter for de brasilianske og paraguayanske bøndene omkring." Utfordringen vil bli å tvinge frem motivasjon gjennom å slutte med å gi provisjon. Muligheten for å lykkes denne gangen er litt større også fordi

plantene som nå introduseres ikke krever den type kontinuerlig oppmerksomhet som bare ekte bønder kan gi.

Prosjektstatus i Paso Cadena

Forhistorien til det nåværende prosjektet i Paso Cadena er godt dokumentert, fra og med forslagene som ble lagt fram i evalueringen av 1988 og i rapporten om skogsjordbruk ("Bærekraftig sosial utvikling gjennom agroforestry-systemer"), via kontraktene med NORAD, og til og med Ingjald Skretting og Rudolf Larsens interne rapport om måloppfyllelse per januar 1996. Kommisjonen kunne med andre ord sammenligne det de hadde lest med det de så ute i terrenget.

Kommisjonen er enig med Skretting i de vurderinger han gjorde av utsiktene for henholdsvis skolen, klinikken og jordbruksprosjektet. Vi vil tro at Skretting og lærerkollegiet i løpet av det siste prosjektåret vil klare å etablere en type råd til å ta over de delene av driften som ikke sorterer direkte under undervisningsministeriet.

Med hensyn til helseposten slår mangelen på en lokal motpart klarere ut. Kommisjonen konstaterte at helsekomponenten ikke var ledsaget av opplæringsaktiviteter utover stipendordningene og det arbeidet som foregår på skolen. Kommisjonen la også merke til at selv om Luciano Cuba utvilsomt er en habil hjelpepleier, så er han også en foreldreløs gutt som delvis har vokst opp hos misjonærene. Derfor kan han lett bli en perifer person i en sentral stilling. Vi vil tro at helsekomponenten kan styrkes ved å etablere mer tydelige bånd mellom det kurative arbeidet på klinikken og det politisk-religiøse arbeidet til ledere som sjaman, prest og høvding, samt til hygienetiltak i den enkelte familie. Uansett vil ikke gjelden la seg sanere uten at kolonien får en type eiendomsforhold til klinikken, selv om en kan komme et stykke ved å innføre kriterier som behov og betalingsevne.

I jordbruksprosjektet kunne kommisjonen observere et tilsvarende sprik mellom mål og virkemidler. Pløyingen av jordene som agronomen hadde utført ble omtalt som en type fortjent gave av guaraníene. Tilsvarende mente mange at traktoren snart burde komme, selv om vi også noterte at noen ledere skjønnte hvorfor innkjøp av et oksespann ville være mer fornuftig ut fra koloniens betalingsevne. I Tekoha Porã var kommisjonen vitne til relativt god oppslutning om det nye skogsjordbruksprosjektet, men ingen la skjul på at mer frafall var sannsynlig. Vi fikk høre at en annen hjelpeorganisasjon, den katolske *Verbo Divino*, fortsatte å dele ut provisjoner til deltakerne i sine tiltak i området. Hvis så er, vil det være ødeleggende for PYM. I kolonien Paso Cadena er arbeidet kommet enda kortere på grunn av de akutte lederskapsproblemene det siste året. Man må håpe et en ny leder kan by på nye muligheter.

Kommisjonen stilte seg noe undrende til å legge planteskolen på Nicasio Benítez eiendom. Ville det være bedre å la hver familie ta ansvar for sine stiklinger, selv om alle da måtte vanne hver dag? Samtidig som vi klart ser Nicasios arbeidsvilje og høye status i kolonien, ser vi også at hans rivaler dermed finner det vanskelig å delta fullt ut. En annen svakhet er at agronomen som skal følge opp prosjektet bor for langt unna til å kunne gi regelmessig oppfølging.

Besøk i 1 de marzo

1 de marzo er en ni år gammel koloni ca 15 km fra Curuguaty og Fortuna. I november 1996 huset stedet 45 kjernefamilier. De fleste har bakgrunn fra pinsemenigheten i Fortuna, men det har også kommet familier fra andre steder. Vårt besøk var uanmeldt. I høvdingens fravær tok hans assistent César Denis i mot oss. Vi ble dessuten raskt omgitt av en stor gruppe personer som til sammen var i stand til å svare på de aller fleste spørsmål.

Vi ble fortalt at kolonien ikke hadde noen sjaman, fordi både den første gruppen fra Fortuna og seinere innflyttere hadde flyktet fra sjamanenes forfølgelser av de kristne. Men også 1 de marzo hadde vært gjennom perioder med stridigheter, først om lederskapet og så mellom to evangeliske menigheter. En av høvdingene hadde hentet en annen kirke til kolonien (den sterkt karismatiske brasilianske bevegelsen *Dios es amor*). Nå var imidlertid situasjonen roligere. César Denis forklarte at styringsredskapet var Bibelen. "De fleste kan Bibelen og de vet hva som er godt og hva som er ondt. Hvis ikke, straffes synderne med tvangsarbeide, fra en halv til tre dager med for eksempel feing av skoleplassen. (Dette er en tradisjonell guaraní-straff.)

Seinere fikk vi vite at grunnleggeren av 1 de marzo, Antonio Vera fra Fortuna, hadde reist videre etter sine år som høvding og dannet en ny koloni. (Han er heller ikke pinsevenn lenger.) I Fortuna benektet man at Vera og pinsevennene var blitt forfulgt av sjamanen. Det var den daværende høvdingen som var firkantet i sine relasjoner med de kristne.

Som i nabokoloniene Itanarāmi og Fortuna har PYM bygd en helsestasjon som får besøk av sjukepleier en gang i uka. I mangel av sjaman ble det desto mer bruk for stedets helsestasjon, fikk vi vite. Dagen vi ankom var også den første arbeidsdagen til en nyutdannet guaraní-hjelpepleier, Filomeno Galeando. Som i Paso Cadena var ikke aktivitetene på klinikken bundet til aktiviteter i kolonien, men fire ganger i året kom en paraguayansk kvinne for å gi firedagers kurs i heimkunnskap. Hennes besøk er en del av PYMs prosjekt og til forskjell fra PYMs øvrige personel bor og overnatter hun i kolonien.

Liksom klinikken holder skolen en høy bygningsmessig standard. PYM har også bekostet et lagerbygg der indianerne kan oppbevare varer mens man venter på transport. Gjentatte ganger ble vi fortalt at kolonien trengte mer infrastruktur. Til stadighet fikk vi høre at paraguayanske indianere er svært fattige og at de derfor trenger bil, hus, mer jord (de nåværende 846 ha blir for lite når alle barna vokser opp) og videregående skole.

Vi forsøkte å skaffe rede på hvorvidt man var klar over hvilke verdier bygningsmassen utgjorde, og om man hadde planer for vedlikehold. I begge tilfelle ble våre konklusjoner negative. Husene var gaver fra misjonærene. Skolen hadde allerede synlige behov for vedlikehold. Det fantes ingen foreldreforening. Lærerne kjente til skolereformene, men de hadde ikke deltatt på noen av ministeriets kurs.

Vi hadde for kort tid til rådighet til å få innblikk i jordbruksprosjektet, men det folk fortalte var en historie om store frafall på grunn av flytting (15 familier har flyttet i løpet av det foregående året). Dessuten tjente man mer på å ta strøjobber på gårdene omkring.

Til gjengjeld fikk kommisjonen anledning til å se prototypen på en av de fremtidige komponentene i skogsjordbruksprosjektet. Nede ved en bekk i utkanten av kolonien hadde PYMs agronom satt opp et lite anlegg for å destillere saften fra bitterappelsinene. Essensen som derved utvinnes er lett omsettbart og gir en rimelig og jevn inntekt. Så langt kommisjonen kunne bedømme dreier det seg om enkel og velprøvd teknologi med århundregamle røtter i Paraguay. Problemet vil bli å finne en balansegang mellom eiendomsform, bruksrett og plikt til vedlikehold. Men først må utplantingen av bitterappelsintrærne lykkes.

Fortuna

Med sine 120 familier og ca 1,200 innbyggere (1993: 180 og 1,700), fordelt på 1,000 ha, er Fortuna sannsynligvis den største av alle avá guaraní-bosetninger. Stedet har sannsynligvis fungert som et knutepunkt for guaraníer i århundrer, men den formelle statusen som guaraní-koloni er fra 1952. I løpet av én ettermiddag fikk vi ikke se mer enn sentrum, med skoler og helsestasjon, men vi fikk gleden av å intervjuer høvding Apolinario Roda Vega, hans rådgiver og lærer ved skolen Ramón Gómez, samt nestor blant de tre sjamanene, Florencio Portillo. Fortuna ligger rett ved Curuguaty, som har flere hundre års historie som paraguayansk bosetning. Folk er vant med fremmede. Kommisjonen slapp å høre de stadige forespørlene om å få flere prosjekter.

Vi begynte med en befaringsreise av den nyinnviede videregående skolen, som ble finansiert av PYM og NORAD som et tilleggsprosjekt til aktivitetene i koloniene ved Curuguaty. Bygningen er stor og flott og den ble oppfattet som en gave fra misjonær Anna Strømmsgård. I sitt første semester har den 40 elever og sju lærere, hvorav én, rektor, er indianer, fra Chaco. Rett ved siden av ligger grunnskolen, som har 260 elever og fem lærere, hvorav tre er guaraníer. Ramón Gómez og enkelte andre lærere fortalte om et rimelig veldrevet skolesamfunn. Foreldreforeningen møtes annenhver uke, og arrangerer blant annet tombola og fotballturneringer for å subsidiere skolemateriell. Deserteringsraten synker stadig. I 1996 fullførte 24 elever grunnskolen, mot bare fire i 1993. Skolen i Fortuna er aktivt med i undervisningsreformen, lærerne deltar på ministeriets kurs og dessuten i SAIs utdanningsprosjekt. Ikke alle lærerne er fra stedet, men tilbudet er nå så stort at man nå ansetter etter konkurranse mellom søkerne. Endelig disponerer Fortuna egen elektriker, rørlegger og murer. Med sitt ordnede styre burde kolonien kunne hanskes med de utfordringer vedlikeholdsoppgavene måtte reise.

Mens PYM kan erklære sitt skoleengasjement i Fortuna for avsluttet, er helsestasjonen offer for de samme problemene med gjeld og isolasjon som i de andre koloniene. Forøvrig var forholdet mellom stasjonen og Fortunas tre sjamaner preget av gjensidig respekt. I PYMs nærvær forsikret høvding Roda Vega oss at gjeldsproblematikken skulle opp på neste allmøte.

Deretter forklarte høvdingen hvordan PYM hadde presentert skogsjordbruksprosjektet på et allmøte. Kolonien hadde gitt sin tillatelse og en komité var blitt nedsatt. Men prosjektet var mislykket så langt på grunn av stort frafall og manglende oppfølging. PYMs agronom Brígido Enciso sa seg ikke uenig, men la til at for å kunne arbeide i fire kolonier på en gang, så måtte han begynne med små grupper.

Apolinario Roda Vega er INDI-godkjent høvding i Fortuna, men hans styre er basert på at han er valgt i spissen for et kollegium hvor stedets tre sjamaner er representert. Til å utføre felles

oppgaver, som for eksempel driften av koloniens skoler, delegerer Roda Vega ansvar til en rådgiver (som også er lærer). Det virket som høvdingen var på det rene med sine begrensninger og lot fagfolk slippe til. Allmøter finner vanligvis sted hver andre måned, eller for eksempel når det er behov for å utnevne nye kommisjoner til å gjennomføre et prosjekt. Unnaslutting straffes med pliktarbeide.

Intervjuet med sjaman Florencio Portillo var svært interessant. Portillo har deltatt på indianist-samlinger både i USA og Frankrike. Uten å være noen rettighetsaktivist var han godt orientert om internasjonal urbefolkningspolitikk. Han beskrev seg selv som "prest og lege". Han har et godt rykte som naturlege og mottar også paraguayanske klienter. Forholdet mellom sin egen og moderne medisin beskrev han som komplementært. På spørsmål om forskjellene mellom de to tradisjonene trakk han fram rensligheten som det vanskeligste punktet. "Vi strevde fælt med det i begynnelsen." Vi spurte også om råd i gjeldsproblematikken. Etter hans mening var det galt å hente medisin uten å gjøre opp for seg. Selv fikk han alltid noe for sine tjenester.

Etter våre intervjuer med Portillo og Roda Vega, ba Roda Vega om å få intervju oss, dvs Ekern som representant for den norske regjering og Larsen som representant for PYM. Vi måtte fortelle at det neppe kom flere prosjekter fra Norge. Eventuell fornyet støtte ville skje indirekte, for eksempel gjennom SAIs skoleprosjekt eller andre tiltak på høyere nivå enn den enkelte koloni. Roda Vega takket oss for vår ærlighet.

Itanarāmi

Vårt besøk i Itanarāmi utviklet seg raskt til et slags spontant allmøte med et tjuetall voksne til stede. Høvding Albino Vera ønsket oss velkommen. Forventningene var store: "Lokalsamfunnet har alltid behov for utvidet hjelp og vi er sikre på at vi vil motta mer støtte." Albino Vera la til at alt vi så rundt oss var blitt til virkelighet takket være pinsevennenes støtte, så bare fra oss kunne de få svar på sine store behov. I det hele tatt artet møtet seg som en eneste lang bønn til velynderen.

Ved siden av Albino Vera førte Bonifacio Sales stort sett ordet. Sales er fra en sterk guaraní-familie i Fortuna og kom til Itanarāmi i 1980. Nå er han lærer, leder i koloniens pinsemenighet og dessuten leder i den nylig oppnevnte utviklingskomitéen. Han har hatt svært gode forbindelser med PYMs misjonærer og har også besøkt Norge. Han er kort sagt koloniens sterke mann etter at Itanarāmis innflytelsesrike sjaman forlot stedet i spissen for 24 familier i 1994. Vi fikk opplyst at årsaken til utflyttingen først og fremst var at sjamanen ble holdt ansvarlig for en tidligere høvdings død. (Denne forklaringen er omstridt. I andre kolonier sies det at tradisjonalistene ble tvunget til å dra. På et møte i avá guaraníenes regionale organisasjon i Fortuna to dager seinere, fortalte imidlertid den samme sjamanen til Emilio Caballero fra SAI at han nå ville vende tilbake til Itanarāmi.)

I 1996 har Itanarāmi 38 familier, 180 innbyggere og arealet er 1,642 ha. Bonifacio Sales oppga at menigheten besto av 16 døpte. De øvrige familiene følger "tradisjonens vei til Gud" og det finnes en ung sjaman på stedet.

Som en del av PYMs prosjekt har kolonien i løpet av de siste årene fått bygd skole, to lærerboliger og helsestasjon. Alle bygg er av høy kvalitet. Skolen har 84 elever (17 i 1. klasse og

åtte i 6. klasse) og fire lærere, hvorav to er guaraníer. Lærerboligene står stadig tomme. De paraguayanske lærerne foretrekker å bo i den nærmeste byen Villa Ygatemi. Itanarāmi har ikke noen foreldreforening og alt skolemateriell er finansiert fra Norge. Skoletilbudet avhenger av "en eller annen nordmanns gode hjerte", som Bonifacio Sales uttrykte det. Som i 1 de marzo virket det ikke som noen av de tilstedeværende var på det rene byggekostnadene og verken Sales eller noen av de andre vi spurte kjente til vedlikeholdsplaner.

Lærerkollegiet var kjent med skolereformen, men hadde så langt ikke deltatt. Bonifacio Sales pekte på et hittil oversett, men svært viktig problem. Hva skjer med de som tar eksamen etter gammel ordning, når eksamen etter ny ordning blir opptakskrav? Emilio Caballero lovte å ta opp denne saken med myndigheter og lærerlag.

Klinikken fungerer på samme måten som i 1 de marzo og i Fortuna, med ukentlige besøk i påvente av utdannede pleiere og en overveiende kurativ tilnærming. Situasjonen for jordbruksprosjektet var også den samme, med store frafall. Planteskolen er plassert hos Bonifacio Sales.

Ved siden av seg har høvdingen en nyopprettet utviklingskomité hvor altså Bonifacio Sales er leder. Så langt hadde komitéen hatt et møte. Komitéen skulle iverksette utviklingsprosjekter, og var opprettet i forståelse med prosjektleder og misjonær Olav Skretting med sikte på å overføre prosjektdriften til kolonien selv.

Prosjektarbeiderne i Curuguay

Misjonær Olav Skretting er sønn av misjonær Ingvald Skretting i Paso Cadena og har delvis vokst opp i Paraguay. Han snakker guaraní (og spansk), men hadde ingen erfaring fra ledelse eller utviklingsarbeide, og ingen relevant utdanning da han for halvannet år siden tok over som prosjektleder etter misjonær Ole Johannes Jorud. På grunn av sykdom og knapphet på tid fant det heller ikke sted noen overlapping, forklarte Olav.

Kommisjonen hadde to møter med Olav Skretting, et i misjonærboligen i Villa Ygatemi ti minutter fra Itanarāmi og én time fra Curuguay, og det andre i hans foreldres hus i Luque rett utenfor Asunción. Olav besøker Luque en gang i måneden, og det er her han har arkiver, regnskaper og telefax. Som prosjektleder har han ingen fast arbeidsplan, og det er ikke utarbeidet skriftlige oppdragsbeskrivelser for de ansatte. To (i 1996 tre) ganger i året sender han rapporter til PYM i Oslo. Rapporten omfatter medarbeidernes lister over utførte aktiviteter i de enkelte koloniene, med korte kommentarer og spørsmål om forlengelser.

Olav overtok prosjektene i Curuguay etter at de tunge investeringene var gjort. Han anså skoleprosjektene som ferdige fra misjonens side og erkjente at lærerboligene sto tomme: "Behovet for lærerboliger var ikke tilstrekkelig utredet". Helsearbeidet er svært vanskelig, ikke minst på grunn av rundskrivet som lover indianerne gratis medisin. Olav konkluderte med at det ikke ville gjøre større forskjell om man holdt på i to til tre år til, fordi standarden på det nasjonale helsestellet uansett er for dårlig til å overta klinikken.

Med hensyn til skogsjordbruksprosjektet var han noe mer optimistisk. Han følte at deltagelsen i 1 de marzo og i Itanarāmi hadde tatt seg opp etter at han hadde tatt med seg en gruppe guaraníer på besøk til en skogskole fem norske mil fra Curuguay. To til tre års forlengelse

kunne bety en avgjørende forskjell. Olav Skretting mente også å kunne notere at motivasjonen for skolegang var økt merkbart de siste årene.

Til å hjelpe seg har Olav Skretting tre fast ansatte, samt heimkunnskapslæreren *Bernadita Fletes* som tilbringer fem døgn i hver koloni hver tredje måned. Som antydnet finnes det ingen plandokumenter utover PYMs og BNs kontrakter med NORAD og de halårlige rapportene, og det finnes heller ikke skriftlige arbeidskontrakter mellom PYM/Misión Norma og de lokalt ansatte. Imidlertid arbeides det med å få til en slik arbeidskontrakt.

Ekteparet Miriam (Rojas de) Saucedo og Alfredo Saucedo kom til Curuguaty fra Paso Cadena i 1993. Miriam Saucedo er sjukepleier (den eneste i Curuguaty med høyskoleeksamen) og tok over etter Gunvor Westgård i desember 1994. Alfredo er sjåfør for sin kone, samt når det er nødvendig å transportere syke, han har oppsyn med PYMs åtte stipendiater (seks i videregående og to i spesialutdannelsen) og er dessuten regnskapsfører og administrator. De har ingen skriftlige planer å forholde seg til. Prosjektbeskrivelsen finnes bare på norsk. Arbeidsbeskrivelsen ble overført muntlig fra Gunvor Westgård i overlappingsperioden.

Miriam Saucedo besøker hver koloni en gang i uka, og har dessuten et tilsvarende oppdrag for helseministeriet til andre kolonier de resterende dager i uka. Hun ser det som sitt mål å overlate driften til en utdannet, lokal hjelpepleier (dvs en av stipendiatene) og en medhjelper (*promotor* eller "barfotsjukepleier") i hver koloni. Utover heimkunnskapskursene til Bernadita Fletes omfatter ikke Myriams arbeid noen forsøk på å integrere helsestasjonen i koloniens kultur og politiske strukturer.

Miriam Saucedo erkjente at naturmedisin og skolemedisin kunne være komplementære tradisjoner, men pekte på at svært ofte kom pasientene som sjamanen ikke kunne behandle altfor seint til klinikken. I Itanarāmi var folk redde for sjamanen, i 1 de marzo var det ingen sjaman, og i Fortuna syntes hun de tok for høy betaling. Gjelden som pasientene etterlater på PYMs stasjoner er et stadig problem, hun så ingen utvei så lenge forordningen om gratis medisin opprettholdes.

Brígido Enciso ble ansatt på jordbruksprosjektet i 1993, etter at en delegasjon med tre guaraníer og en norsk misjonær hadde besøkt et skogsjordbruksprosjektet i Ecuador. (Dette prosjektet er beskrevet i den ovenfornevnte rapporten om *agroforestry*-systemer som ligger til grunn for PYMs prosjekter.) I BNs og PYMs kontrakter med NORAD står det at jordbruksprosjektet skal disponere en bil. Kommisjonen tror ikke Enciso er klar over dette, for øyeblikket er han avhengig offentlig transport eller skyss med Alfredo eller Olav. Mangelen på sikker transport er en alvorlig begrensning for prosjektets agronom.

Brígido er ung og nyutdannet og han hadde ingen erfaring fra indianerarbeide fra før. Men uten sikker transport, uten arbeidsbeskrivelser og med begrenset institusjonell støtte har han forsøkt å danne en komité med rimelig motiverte guaraníer i hver koloni. Resultatene har vært best med de trærne som indianerne kjenner fra før, nemlig *yerba mate* (mate-te) og bitterapfelsiner. Videre har resultatene vært best i Tekoha Porā og i Fortuna. I 1 de marzo og i Itanarāmi, derimot, "vil prosjektene feile". I de to førstnevnte koloniene arbeider komitéen også når han er borte. På de to sistnevnte stedene gjør folk ingenting i hans fravær. Han var usikker på hvorfor. Så prosjektet må helt sikkert forlenges.

På spørsmål om han var seg bevisst de politiske skillelinjene innad i koloniene, svarte Brígido Enciso at han var klar over hvem Bonifacio Sales og Nicasio Benítez var da han lot planteskolene ligge på deres gårder, og "direktøren [Olav Skretting] var enig". I Itanarāmi lå den der fra før og Bonifacio hadde dessuten pumpe og motor til rådighet. Vi spurte om han hadde noen hjelp i arbeidet, og om han kjente seg ensom. Det kom da fram at han ikke hadde noen å rådslå med og at han syntes det var svært krevende å arbeide i fem kolonier. Han kunne godt tenke seg å ta kontakt med kolleger i andre organisasjoner, og Emilio Caballero fra SAI, som også fulgte samtalen, tilbød kontakt med SAIs team.

Miriam og Alfredo hadde forståelsen av at kommisjonens konklusjoner ville bli nokså avgjørende for fremtiden. Etter intervjuene spurte de spesielt om hva som ville skje med stipendiatene. Kommisjonen lovet å bringe spørsmålet videre.

Curuguay: Prosjektstatus

Dessverre foreligger det ikke tilstrekkelig bakgrunnsmateriale til å kunne vurdere prosjektstatus i Fortuna, 1 de marzo og Itanarāmi. Fra PYM hadde kommisjonen kun fått en kopi av søknaden om fornyet støtte for 1996. I sitt arkiv fant Olav Skretting bare kontrakten mellom BN og NORAD av 24.09.92, med den opprinnelige søknaden (for fem og et halvt år fra 01.07.92) fra PYM til BN vedlagt. Blant annet på grunn av skiftet av prosjektleder må det ha skjedd endringer i målsetningene underveis, men ingen av de intervjuede har kunnet hjelpe oss med dette.

Vi er derfor henvist til å sammenligne med den opprinnelige planen fra 1992. I forhold til denne er det klart at verken i helse- eller i jordbruksarbeidet er målene oppnådd. Dessuten er en del av forutsetningene brutt. Den tilsatte agronomen har ikke erfaring fra indianerarbeid. Den tilsatte misjonæren har ingen jordbruksutdanning. Det drives ikke utdanning av frivillige helsearbeidere i koloniene. Jordbruksprosjektet har ikke transport til disposisjon. Helseprosjektets bil benyttes også til syketransport.

Situasjonen blir ytterligere komplisert fordi den nåværende prosjektledelse lider under dårlig koordinering og svak metodikk. Vi tenker da ikke på prosjektleder som sådan, men snarere på de institusjonelle ordninger omkring denne stillingen. På den annen side er det klart at den planlagte infrastrukturen er på plass og at byggekvaliteten er god.

Paraguayansk kirke og norske misjonærer

Nasjonalisering og indianisering av prosjektene i Paso Cadena og ved Curuguay medfører at styringsretten til de nyetablerte institusjonene (skoler og klinikker), og eiendomsretten til skole, kirke og klinikk i Paso Cadena, overføres fra de norske misjonærene til en paraguayansk instans. Denne instansen kan enten være den paraguayanske Filadelfiakirken, paraguayanske myndigheter, en guaraní-koloni eller en guaraní-organisasjon. Det pågår en debatt om dette i Misión Norma og i Paraguays Filadelfiakirke.

Det ligger utenfor kommisjonens mandat å ytre seg om dette, men vi ba likevel om møter med de to institusjonene for å høre hva de tenkte om indianerprosjektene. Vi fikk da forståelsen av

at indianerprosjektene i 1995 var på vei til å bli overført til Filadelfiakirken, til tross for motstand i Misión Norma. PYM sentralt slo imidlertid retrett kort etter. Oslo var blitt urolig for at den paraguayanske Filadelfiakirken ikke tok tilstrekkelig hensyn til målet om å indianisere prosjektene. Det samme hadde mange i Misión Norma tidligere hevdet overfor PYM.

Lederne for Filadelfiakirken forklarte kommisjonen at deres idé hadde vært å gi indianermenighetene en type autonomi innen kirken. Samtidig hadde man oppnevnt en guaraní, Sebastián Benítez, pastor i Tekoha Porã, til å sitte i kirkens styre. (Styret består forøvrig av fire paraguayanere og to nordmenn fra Misión Norma.) Kommisjonen spurte derfor kirkelederne om hvordan man oppfattet arbeidet blant indianere sammenlignet med kirkens øvrige arbeide, samt om hvordan man tenkte å rekruttere guaraní-representanter til styret og andre kirkelige organer. Svarene tydet på at kunnskapene om guaraníkultur var begrenset. Styrets beslutning om selv å utpeke egnede indianere til å ta sete kirkens organer oppfyller etter kommisjonens mening ikke de nødvendige betingelser for en indianisering av prosjektene.

Styret i Misión Norma var mer oppmerksomt på kompleksiteten i disse spørsmålene og var innstilt på en bred prosess. Lederen, som nå er Ingvald Skretting, mente at indianerne før eller siden vil danne sin egen kirke med sin egen juridiske person. At mestiser og indianere danner hver sine menigheter, er et ikke uvanlig hendingsforløp i andre land (Ecuador, Peru) i tilsvarende situasjoner. Følgelig må guaraníprosjektene være unntatt fra de alminnelige nasjonaliseringsplanene.

Kommisjonen slutter seg her til Misión Normas resonnement. Indianisering er noe annet enn nasjonalisering. En overføring av prosjektene til Filadelfiakirken vil etter all sannsynlighet bety ytterligere komplikasjoner for prosjektene i Paso Cadena og ved Curuguay.

Skolebokprosjektet

Skolebokprosjektet er en gammel idé i PYMs prosjektportefølje i Paraguay, den ble lansert i 1988-evalueringen. Prosjektet har vært nært knyttet til misjonær Inge Bjørnevoll fordi ingen av de andre misjonærene har vært kvalifisert. Bjørnevoll begynte på prosjektet i Paso Cadena i 1991, men måtte legge det på is på grunn av arbeidsmengden. I august 1996 er han tilbake i Paraguay og er innstilt på å begynne på nytt etter anmodning fra PYM.

Kommisjonen fikk et svært positivt inntrykk av Bjørnevolls evne og vilje til å iverksette prosjektet. Han hadde god rede på andre instanser som arbeider med samme problematikk, og er innstilt på å koordinere sitt arbeide med dem. Han viste også stor respekt for en særdeles vanskelig oppgave: For guaraníene er sannheten å finne i det drømte eller i det åpenbarte. Forsåvidt er en lærebok i guaraní-kultur prinsipielt umulig.

Selv om prosjektet er fem år forsinket og knapt har kommet i gang, fikk derfor kommisjonen et positivt inntrykk av mulighetene som ligger i dette tiltaket. Behovet for guaraní-litteratur er udiskutabelt og dessuten er konjunktorene gode nettopp nå. I Bolivia arbeider UNESCO og landets myndigheter med tilsvarende prosjekter blant guaraníer og andre indianere, i Brasil arbeider en tysk kirke med det samme, og i Paraguay er undervisningsministeriet åpent for samarbeide med eksterne aktører i reformprosessene i skoleverket.

5. ANALYSE

Flere ganger gjennom rapporten har vi pekt på at PYM ikke har maktet å etablere en motpart å forholde seg til. Dette volder problemer når driftsansvaret for de nye institusjonene skal overføres til målgruppen. For hvem er guaraníene?

Vår kommisjon hadde det samme problemet. Den var pålagt å "*diskutere målsetting og strategi med urbefolkningen*". Hvordan skulle vi ha gjort det? Snakke med Florencio Portillo? Eller med hans svigerdatter? Hvem hadde i så fall vært mest representativ? Løsningen ble å konstruere et abstrakt kollektiv av mennesker på grunnlag av et dusin vitneutsagn og tre-fire eksperter erfaringer. Guaraní-samfunnet finnes rett og slett ikke på et nivå som gjør det mulig for dette indianerfolket å innlede en jevnbyrdig dialog med for eksempel et offentlig kontor. Bistandsarbeidere må besøke så mange kolonier som mulig og snakke med så mange ledere som mulig, og deretter drøfte sine erfaringer med andre som har gjort det samme. På den måten kan man møysommelig bygge opp en idé om hva som er representativt, og hvilke instanser som kan være representative over tid.

Likevel er det ingen tvil om at guaraníene finnes som folk. I språk, vandringsmønstre, økonomi og religion er 30,000 mennesker i 5,000 guaraní-husholdninger knyttet sammen i en "kultur". Alminnelig nestekjærlighet og internasjonal lov (ILO-konvensjon 169/89) tilsier at utenforstående fra sterkere kulturer plikter å sette seg inn i denne kulturen så godt de kan før de trer inn i disse husholdningene for å endre deres livsløp. Det er dette vi har gjort gjennom denne rapporten. Resultatet er at det stiger fram et bilde av noe mer enn en samling fattige og hjelpetrengende familier. Sammenligner vi med oss selv, ser vi et folk som ennå ikke riktig er blitt til. Internasjonal lov pålegger oss å hjelpe urbefolkninger til bli stadig mer integrerte kollektiver.

Vi vil også tro at mangelen på en klart definert mottaker er en av grunnene til at prosjektarbeiderne sier de er usikre på resultatene av sitt arbeide. Uten noen guaraní-instans å spørre og uten faste planer har de ingen målestokker for innsatsen. Misjonærer som har vært i området i 20 år ser at det nå vokser opp flere barn og at det er mindre sykdom, men de ser også at guaraníene blir stadig mer paraguayanisert. Med det voldsomme presset fra det omkringliggende paraguayanske bondesamfunnet spør de seg om en annen utvikling overhodet er mulig.

Dermed er det ikke sagt at PYMs medarbeidere ikke ser problemet. Vi mener heller ikke at oppgaven er lett. Vi vet ikke om noen steder i verden hvor jegere og sankere frivillig har valgt å bli bofaste og slite på markene. Men vi plikter å forsøke. Vi ser da to mulige anknypningspunkter for PYMs prosjekter. Det første er kolonien som sådan. Problemet er de uklare definisjonene av lederskap etter at sjamanen er detronisert. Vi har gjentatte ganger sett effektene av det uklart definerte høvdingestyret i form av manglende kontinuitet og samhold. Vi har imidlertid også sett to rimelig velfungerende institusjoner, nemlig menigheten i Tekoha Porã og den rådsbaserte høvdingemakten i Fortuna.

Det andre anknypningspunktet er de regionale, sjaman-baserte rådene (No'ovosu i vårt tilfelle). Problemet er at også disse er i støpeskjeen. De er heller ikke rettssubjekter i staten Paraguay, slik koloniene er.

For å illustrere situasjonen kan det være nyttig å foreta en sammenligning mellom PYM og den andre institusjonen som mottar norsk støtte til arbeid blant guaraníene, og som Stener Ekern kjenner godt, nemlig SAI. SAI definerer rådene som sin motpart og ser seg selv som en slags ledsager på deres vei mot en fast form og juridisk registrering. Dette kan ta lang tid. SAI mener at det første forsøket på å danne en autentisk indianerorganisasjon i Paraguay, i 1970-årene, gikk for fort og var for toppstyrt. Derfor har ikke denne organisasjonen (API) lenger noen tillit blant guaraníene.

Forøvrig arbeider SAI, som PYM og andre, med helse, utdanning og jordbruk/skogbruk. I og med at motparten er "guaraní-folket", forsøker SAI å dele sine knappe ressurser mellom flest mulig guaraní-kolonier. Da må man selvsagt ofte si nei. Når det gjelder helsestell, dekker SAIs team 35 kolonier med regelmessige besøk og opplæring av "barfotpersonnel". Dette koster SAI omlag NOK 200,000 i året, foruten vaksinene som de får av helseministeriet. PYM bruker årlig omtrent det samme til helsearbeid i fem kolonier, minus utgifter til medisin. Til gjengjeld yter PYMs klinikker et langt bredere spekter av tjenester og dessuten blir de oppsøkt av folk fra omkringliggende kolonier. I tuberkulosearbeidet har PYM bevisst valgt en annen strategi og vaksinert alle i bestemte områder, både indianere og mestiser, i stedet for å forsøke å dekke en folkegruppe som sådan. *Fast*

På regionalt nivå regner man at for tiden har 82 % av guaraníkoloniene tilgang til regelmessig helsetjenester. Da er tilbudene fra SAI, PYM og andre lagt sammen. Tilsvarende regner man at ca 60 % av koloniene har skoler. Disse er som oftest av en langt enklere type enn byggene som PYM har reist. Igjen kan det være nyttig å trekke en parallell til SAI. Denne organisasjonen bygger ikke skoler (men kan hjelpe en byggekomité med enkle materialer og med å finne lærerlønninger). SAIs skoleprosjekt består i å samle sjamaner og høvdinger og lærere, og å eksperimentere med en undervisningsmodell som er tilpasset guaraníkultur. Dette kan minne om PYMs lærebokprosjekt. Prosjektplanlegging er et spørsmål om angrepspunkt og metodikk og hva som er mulig med knappe midler.

Poenget med denne sammenligningen er ikke at SAI er bedre, men at SAI har definert motparten klarere. Den paraguayanske organisasjonen arbeider på regionalt nivå og fokus er rettet mot prosesser snarere enn individer. Man griper ikke inn overfor akutte konflikter i den enkelte koloni. Den enkelte prosjektarbeider har en definert metode å støtte seg til når enkelttilfellene trenger seg på. Det blir lettere å si nei når sjamaner og høvdinger stadig krever mer. Ved siden av sin metodikk har SAIs personel en hel institusjon fullt og helt i ryggen og til forskjell fra PYM er guaraní-arbeide institusjonens eneste arbeide. Dermed har SAI rik anledning til å perfeksjonere seg, og dessuten hjelpe andre som ikke har de samme mulighetene til å spesialisere seg. Over hele Sør-Amerika ser vi at private organisasjoner med spesialkunnskap stadig oftere påtar seg slike konsulentroller overfor nasjonale myndigheter og utenlandske hjelpeorganisasjoner. Ved å leie SAIs ene leder Emilio Caballero som konsulent i sitt arbeide, mener denne kommisjonen å ha åpnet en potensielt fruktbar kanal for PYM.

Som en menighetsstyrt eller sterkt desentralisert kirke er pinsevennene på mange måter selv et folk med et utydelig lederskap. Faktisk er det fristende å trekke paralleller til guaraníene. På den annen side utgjør rådene i hver menighet en sterk lokalmakt. Det er menigheten som sender misjonærene, ikke en misjonsorganisasjon som sådan. PYM er mer en koordineringsinstans

uten klart mandat til å samle Norges 300 pinsemenigheter om en felles metodikk i sekulære spørsmål. I arbeidet innen og mellom menighetene kommer spesielle felter som utviklingshjelp og urbefolkningsproblematikk lett langt ned på dagsordenen. Dette går igjen ut over rekrutteringen.

De samme forhold går igjen i det alminnelige norske samfunnet. Bistand er for spesielt interesserte og aktivitetene foregår på fjerne arenaer som få nordmenn kjenner. Det overføres store beløp til mange land, men det investeres lite i å utdanne fagfolk med kunnskaper om de lokale sammenhengene i disse landene før avgjørelsene tas. Dette kan være en forklaring på at PYM og andre bistandsorganisasjoner ikke har utviklet en fast metodikk i sitt urbefolkningsengasjement. Men det er ikke lenger en unnskyldning. Kommisjonen har sett at flere av PYMs misjonærer i sitt praktiske arbeid har vist godt skjønn. Disse erfaringene må PYM ta vare på. Det må utvikles en bedre metodikk og sannsynligvis må det foretas klarere prioriteringer.

6. KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

Generelt

Utviklingsprosjekter kan vurderes på mange måter. Vurdert langs de akser som fremkommer når virkemidler og målsetninger settes inn i en logisk ramme (se tabell 1, side 9), fremstår ikke PYMs prosjekter i guaraní-samfunnet som mer enn middels vellykkede. I og med at den alminnelige velferden har økt i de fem koloniene, er den første av de to overordnede målsetningene oppnådd. Med hensyn til målet om å indianisere velferdsfunksjonene, er man imidlertid knapt halvveis. Den kolonien som kanskje ligger best an til selv å kunne drive klinikken og skolen er Fortuna, og det er fordi denne kolonien har den sterkeste "regjeringen". Med andre ord må PYMs konsentrere seg om å fremelske tilsvarende styringsinstanser i de øvrige koloniene. Kirken i Paso Cadena er det beste eksempelet så langt.

På samme måte er delmålene stort sett nådd så lenge disse bare omfatter bygging av for eksempel skoler og hjelp til å ansette lærere på statlige lønninger. Uten vedlikehold vil imidlertid bygningene forfalle og uten et garanterende pensum vil institusjonen virke like nedbrytende som byggende for guaranisamfunnet på sikt. Listen over tiltaksmaal må derfor også omfatte etablering av foreldreforeninger eller vedlikeholdskomiteer, samt deltakelse i pågående skolereformer. (Foruten skolebokprosjektet.)

PYM har satsset på å gi stipender til et knippe guaraníungdommer for å kunne overlevere driften av skoler og klinikker til indianerne. Så lenge paraguayansk lov stiller formelle krav til lærere og helsearbeidere for å kunne lønne dem, er stipender selvsagt nødvendige. Men som vi så i Tekoha Porã, er denne aktiviteten på langt nær tilstrekkelig for å indianisere helsetilbudet. Stipendordningene og sjukepleierbesøkene må kompletteres med hygienekampanjer og opplæring av "barfotpersonnel" dersom en skal nå målene om en indianisert helsetjeneste på indianske hender. Som vi har sett i løpet av rapporten, finnes det en rekke muligheter til å hjelpe fram et samarbeide mellom sjamaner og skolemedisinere. På samme måte kan og må de forskjellige tiltak på helsesektoren komplettere hverandre. For eksempel kan stipendiatene pålegges å gjøre pliktjeneste i koloniene og delta i opplæringen av barfotpersonnel. Dermed trekker komponentene i prosjektet trekker sammen og totalprisen blir mindre.

Sett under ett kan PYMs indianerprosjekter kanskje best karakteriseres som en samling gode, men løstrevne og ofte forsinkede tiltak. Samtidig som for eksempel helsearbeidet i Paso Cadena har nådd sine mål for såvidt som resultatet er bedre helse, har kostnadene vært relativt store. Da tenker vi ikke bare på norske lønninger og utgifter til bilhold. Som Ingvald Skretting påpekte, tok det ham mange år å erverve de kunnskaper som ligger til grunn for det arbeidet han i dag utfører. Denne tiden kunne ha vært kortet betydelig inn dersom PYM hadde arbeidet mer systematisk.

Punktene i oppdragsbeskrivelsen

(1.1 og 1.2, om målsetninger og virkemidler:) Som forklart i analysen ovenfor (kapittel fem), kunne ikke kommisjonen uten videre sette seg ned og diskutere målsetninger og strategi med guaraníene. Tvertimot måtte vi møysommelig konstruere et bilde av guaraníkulturen, for deretter å plote PYMs tiltak inn i bildet og resonnerer oss fram til de mulige effektene. Vi har gjentatte ganger pekt på at PYM ikke har greidd å prioritere dette punktet. Vi har også diskutert mulige måter å definere motparter.

Løsningen ligger i å flytte fokus fra de individuelle høvdingene og deres personlige egenskaper og slektsbånd, og studere mulighetene for et bedre samarbeide mellom sjaman-rollen og konstabel-(høvding)rollen. "Regjeringen" i Fortuna er en mulig modell. Her er stedets sjamaner og høvdinge tvunget til å samarbeide og det eksisterer tendenser til faglig begrunnet delegering av felles oppgaver. PYM kan med fordel forholde seg mindre til enkeltledere i Itanarāmi og i 1 de marzo og heller stimulere til å etablere tilsvarende råd i disse koloniene.

Kommisjonen vil også anbefale PYM å ta kontakt med regionalrådet No'ovosu.

(2 og 3, om urbefolkningens deltagelse og styrking av deres kultur:) Dette punktet handler også mye om å definere en motpart. Gjennom rapporten har vi sett at PYM i stor grad har forholdt seg til de umiddelbare behov og dermed har kulturen som enkeltskjebnene lever i så å si forsvunnet. Dette er forståelig når en lever tett (for tett?) inn på sterke menneskelige dramaer. Profesjonelle misjonærer og bistandsarbeidere har imidlertid plikt til å sikte høyere.

Vi har også notert at lokalbefolkningen som sådan i liten grad har deltatt i prosjektene. Tiltakene oppfattes som gaver og er bare sjelden satt inn i faste rammer med krav til egeninnsats. I den grad de finnes, er prosjektplanene ikke oversatt. Dermed har heller ikke medarbeiderne (sykepleier, agronom) noen dokumenter å forholde seg til. I analysekapittelet pekte vi på den støtten som ligger i å ha faste planer og en fast strategi. PYM må snarest utarbeide slike dokumenter og gjøre dem tilgjengelige for alle som er berørt av prosjektene. Samtidig bør PYM bestrebe seg på å gå inn i kontraktsregulerte forhold med autoritetene i koloniene.

(4, 5.1 og 5.2, om forholdet mellom partene i prosjektet:) Kommisjonen har konstatert at PYM har kommet et godt stykke på vei når det gjelder å avklare eierforholdet til de fysiske investeringene. Straks skolene og klinikkene er godkjent av de respektive ministerier, betaler staten lønn til lærere og helsepersonnel. Med noen få unntak har PYM allerede gjennomført de nødvendige godkjenningsprosedyrer. Vi vil tro at klinikkene i Fortuna, 1 de marzo og i Itanarāmi forholdsvis enkelt kan defineres som satelitter under helsesenteret i Curuguay og at PYMs arbeid kan overtas av helseministeriet, om enn i noe redusert utgave.

I Paso Cadena tilhører disse institusjonene og kirken Misión Norma. I forbindelse med avviklingen av Misión Norma er man i gang med å drøfte overføringsprosessene. Kirken og misjonærboligen (samt misjonærboligen i Villa Ygatemi ved Curuguaty) kan bli lagt til Paraguays Filadelfia-kirke, den lokale menigheten, eller en autonom guaraní-kirke. Driften av skolen og klinikken bør overføres til en permanent kommisjon etter mønster av Fortuna, hvor begge kolonier og eventuelt menigheten deltar i kommisjonen og står som med-eiere.

Til forskjell fra skolen og klinikken kan jordbruksprosjektet vanskelig knyttes opp til en eksisterende statlig institusjon. Vi vil derfor sterkt oppfordre PYM til å søke samarbeide med SAI og andre institusjoner som måtte ha tilsvarende prosjekter. I prosjektets gjenværende tid bør PYMs agronom enten få et bedre transporttilbud, eller få færre kolonier å forholde seg til.

(6.1 og 6.2, bærekraft og indianisering:) Disse punktene er uatskillelige fra diskusjonen om hvordan man skal etablere en lokal motpart. Som nevnt flere steder i rapporten kan skoleprosjektene for såvidt betraktes som avsluttet og nasjonaliserte. Men indianiserte er de ikke før tekstbøkene fra skolebokprosjektet er tatt i bruk, og man har lyktes i å opprette fungerende vedlikeholdskomiteer i alle koloniene. Dessuten bør alle lærerkollegiene i alle koloniene oppfordres til å delta både i undervisningsministeriets og SAIs guaraní-skoleprosjekter.

I helseprosjektene har indianiseringsprosessene knapt begynt og dermed vil klinikkene kun være bærekraftige i den grad helseministeriet har anledning til å ta over driften. PYM må intensivere arbeidet med å lære opp "barfotpersonnel" og å bygge broer til tradisjonell medisin. Samtidig må PYM utarbeide en gjeldsletteprofil og kun gi medisin på kreditt i strengt definerte tilfeller. Vi tror det vil være umulig å håndheve et absolutt forbud om å bruke PYMs kjøretøyer til syke transport, men denne servicen bør begrenses til "naturlige tilfeller", dvs når helseteamet likevel er på besøk.

Anbefalinger

Punktvis kan anbefalingene ovenfor oppsummeres slik:

Stipendene: Studentene som PYM bekoster bør få fullføre sine studier, så sant de følger en avtalt studieprogresjon som tar hensyn til at indianerstudentene er dårligere forberedt enn paraguayanerne. (For eksempel i form av et ekstra år eller regelmessig støtteundervisning.) Muligens kan gevinster ved salg av eiendeler i forbindelse med prosjektavslutninger avsettes til et studiefond.

Skolen: PYM bør stimulere til dannelse av foreldreforeninger og oppmuntre disse og lærerkollegiene til å ta del i den pågående undervisningsreformen i Paraguay. Det bør også oppmuntres til å ta kontakt med SAIs guaranískoleprosjekt.

Videre bør PYM arbeide for å få foreldreforeningene til å ta ansvar for vedlikehold av skolene, gjerne i samarbeid med ledelsen i koloniene.

PYM bør også prioritere skolebokprosjektet og gi Inge Bjørnevoll og andre den støtte de trenger. Bjørnevoll har allerede tatt kontakt med SAIs skoleprogram og det kan være en idé å

inkludere utvekslingsreiser til Bolivia, Brasil og Peru, hvor misjonsorganisasjoner og andre organisasjoner arbeider med lignende utdanningsprosjekter.

Som nå bør en bestrebe seg på å ansette indiansk personell, i den grad det finnes villige kvalifiserte kandidater.

Jordbruksprosjektet: PYM må styrke oppfølgingen av komitéene og presisere sine forbindelser med dem i form av kontrakter. Helst bør det ansettes to agronomer, én i Curuguaty og én i Paso Cadena, eventuelt kan antallet kolonier skjæres ned. Samtidig må PYM ta kontakt med SAIs agronom og andre som arbeider med samme problematikk.

Klinikken: PYM bør intensivere arbeidet med å overføre driften av klinikkene til myndighetene og i den forbindelse se til at eiendelene sikres overført til koloniene. Gjelden må saneres etter klare kriterier og i samarbeid med ledelsen i koloniene.

PYM bør også se etter måter å komplettere den kurative innsatsen med for eksempel opplæring av barfotpersonell. Endelig bør PYM reflektere over mulighetene for å bygge broer mellom religiøse instanser (pastorer, sjamaner) og helsetiltak, i tillegg til innsatsen som gjøres i regi av skolen.

Generelt: Rapporten har gjentatte ganger pekt på nødvendigheten av å definere guaraní-motparter som kan drive prosjektene videre etter at PYM trekker seg ut. PYM må innarbeide dette perspektivet i all videre planlegging.

Til slutt: Det står ett år igjen av PYMs indianerprosjekter i Paraguay. Kommisjonen har ikke hatt i oppdrag å vurdere hvorvidt prosjektene skal fortsettes eller ei. Vår oppgave har vært å levere bakgrunnsmateriale slik at den beslutningen som tas har et best mulig grunnlag.

Vi vil likevel ikke unnlate å peke på at det uansett må foretas endringer både på planleggings-siden og i den praktiske driften. Vi tror at slike endringer både bør og kan gjennomføres raskt og i løpet av året som står for døren.

Vedlegg 1.

PROSJEKTGJENNOMGANG I PARAGUAY OKTOBER/NOVEMBER 1997

BESØKSKALENDER

31. oktober: Reise Asunción - Ciudad del Este
1. november: 1500: Reise Ciudad del Este - Paso Cadena
2. november: 0800: Møte med paí Atanasio Varga i kolonien Paso Cadena
1600: Allmøte i Tekoha Porã
3. november: 1100: Møte med pastor Sebastián Benítez
1600: Møte med høvding Noel Benítez i Tekoha Porã
1730: Møte med paí Antonio Benítez i Tekoha Porã
1900: Møte med lærerne Rosa María og Eulalio Garzete og befarings på skolen
4. november: 0800: Befaring på klinikken i Paso Cadena og møte med hjelpepleierne
0930: Befaring på planteskolen og møter med jordbrukskomitéen i Paso Cadena
1100: Møte med misjonær Ingvald Skretting (første del)
1500: Møte med høvding Ilario Vásquez i kolonien Paso Cadena
1800: Møte med misjonær Ingvald Skretting (andre del)
5. november: Reise Paso Cadena - Curuguaty
1430: Besøk i kolonien 1 de marzo; befarings klinikk og skole og jordbruksprosjekt
6. november: 0800: Seminar om guaraní-lederskap med Emilio Caballero og prosjektarbeiderne i Curuguaty
1400: Besøk i kolonien Fortuna. Befaring klinikk og skoler
Møte med paí Florencio Portillo og høvding Apolinario Roda Vega
7. november: Formiddag: Reise til og møter i kolonien Itanãrami. Befaring klinikk og skole
1330: Møte med misjonær Olav Skretting
8. november: 0800: Møter med prosjektarbeidere Miriam de Saucedo, Alfredo Saucedo og Brígido Enciso.
1200: Reise Curuguaty - Asunción
11. november: 0900: Møte med misjonær Olav Skretting i Luque
1430: Møte med styret i Filadelfiakirken
1530: Møte med styret i Misión Norma
12. november: 0800: Møte med misjonær Inge Bjørnevoll i Asunción

OPPDRAGSBESKRIVELSE

Prosjekt: Urbefolkningsprosjekter i Fortuna, I. Marzo, Igateimi og Paso Cadena, Paraguay, støttet av PYM og NORAD gjennom Norsk Misjonsråds Bistandsnemnd (BN).

Tidsrom: Oktober/november 1996

Organisasjon: Pinsevennenes Ytre Misjon (PYM)

Deltagere: Stener Ekern, NORADs representant
Asle Jøssang, Bistandsnemndas representant
Rudolf Larsen, PYMs representant
Tolk

1. Bakgrunn

Behovet for prosjektgjennomgang er definert av partene i fellesskap. Prosjektgjennomgangen skal følge opp de problemstillinger som er reist på bakgrunn av NORAD/FAFO og BNs prosjektbesøk hos PYMs urbefolkningsprosjekter i Paraguay i henholdsvis oktober 1995 og januar 1996.

Problemstillingene er senere tatt opp i møter mellom partene 08.01.96, 07.03.96 og 07.05.96. BN har videre fått utarbeidet et notat (datert 15.04.96) med kommentar til NORAD og BNs reiserapporter av docent Jan-Åke Alvarsson ved kulturanthropologiska institutionen på Uppsala Universitet i Sverige. Nevnte rapport, notat og oppsummering fra møter mellom partene danner grunnlaget for oppdragsbeskrivelsen for gjennomgangen (Terms of Reference). Følgende dokument er i tillegg rammedokument for gjennomgangen:

- * NORADs gjennomgang (utarbeidet 1983)
- * Bærekraftig sosial utvikling gjennom Agroforestry-systemer (utarbeidet 1990)
- * Prosjektenes plandokument (utarbeidet 1992)
- * Rapport, oppfølging av prosjektgjennomgang i Paso Cadena (utarbeidet 1992)
- * D.o. Curuguay (utarbeidet 1992)
- * Rapport, oppfølging av prosjektgjennomgang i Paso Cadena (utarbeidet i 1994)
- * Reiserapport fra NORAD, 02.10-13.10.1995
- * PYMs merknader til reiserapporten, datert 06.12.95
- * Brev fra Itanarami, datert 03.01.1996
- * Rapport fra BNs tjenestereise til Paraguay januar 1996
- * Rapport, oppfølging av prosjektgjennomgang i Paso Cadena (utarbeidet januar 96)
- * Notat av 15.04.1996 fra Jan-Åke Alvarsson
- * Referater fra møter mellom NORAD, BN og PYM, 07.03., 07.05. og 13.06.96
- * ILOs konvensjon 169, urbefolkningskonvensjon.

2. Formål

Få kjennskap til om det er samsvar mellom valg av virkemidler og prosjektets målsetninger. Teamet skal stille spørsmål ved om prosjektet i sin nåværende form bidrar til å nå følgende målsetninger:

- * bidra til at urbefolkningen i best mulig grad forstår sin egen situasjon, med de muligheter og begrensninger den byr på.
- * legge til rette for at indianerne selv har ansvar og kontroll med utvikling av egen kultur.

3. Oppdrag

- 1.1 Diskutere målsetninger og strategi i prosjektene med urbefolkningen i de aktuelle koloniene.
- 1.2 Vurdere forholdet mellom valg av virkemiddel og målsetting.
2. Vurdere urbefolkningens deltagelse i planlegging og beslutningsprosesser.
3. Vurdere om tiltakene bidrar til styrking av urbefolkningens kultur.
4. Vurdere og avklare forholdet mellom de ulike partene i prosjektene, folket i kolonien, myndighetene, kirken og PYM.
- 5.1 Drøfte prosjektets forhold til lokalt eierskap og styringsformer.
- 5.2 Vurder alternative eierforhold av institusjonene i prosjektene (kolonien eller kirken).
- 6.1. Drøfte bærekraften i prosjektene.
- 6.2. Vurder utsiktene til lokal overtagelse/indianisering.

4. Metode for gjennomføringen

Alle i teamet har god kjennskap til urbefolkningsprosjekt generelt og i Sør-Amerika spesielt. Stener Ekern fra FAFO har i flere år arbeidet med urbefolkningsprogrammet. Han er også konsulent for NORAD. Asle Jøssang er misjonær for Norsk Luthersk Misjonssamband og har mange års erfaring blant urbefolkningsgrupper i Latin-Amerika. Han arbeider for tiden med hovedoppgave i antropologi. Rudolf Larsen har vært PYMs misjonær i Paraguay. Han har arbeidet blant urbefolkningen i ca. 10 år. Alle tre snakker spansk. Rudolf Larsen snakker også det lokale språket guarani. Dessuten skal teamet ha en tolk som behersker spansk og guarani.

Forberedelsen for gjennomgangen skal innbefatte gjennomgang av relevante dokumenter som nevnt under punkt 1. Feltarbeidet vil ta minimum to uker. Teamet skal da besøke koloniene hvor PYM har hatt prosjekter sammen med lokalbefolkningen. Under feltarbeidet skal teamet foreta observasjoner, samtaler med enkeltpersoner og grupper for å samle informasjon og diskutere relevante spørsmål. De bør også ha allmøter med lokalbefolkningen med sikte på å få alle til å delta i prosessen ved å engasjere seg i problemstillingene.

Teamet bør også møte følgende personer:

- * Høvdinger
- * Medisinmenn
- * Ledelsen for Filadelfiamenigheten sentralt
- * Den lokale menighetsledelsen
- * Ledelse og personell ved institusjonene (skoler, klinikker og jordbruksarbeid)
- * INDI
- * Representanter for andre organisasjoner som arbeider blant urbefolkningsgrupper.

En foreløpig rapport skal utarbeides før teamet forlater prosjektområdet og fullføres i Oslo/Norge etter prosjektgjennomgangen. Konklusjonene i rapporten skal legges fram for representanter for målgruppen og prosjektmedarbeiderne før teamet forlater prosjektområdet.

Feltbesøket vil bli i tiden 28. oktober - 12. november 1996.

5. Rapportering

Det skal skrives en rapport fra gjennomgangen. Den skal gi svar på de problemstillinger som vil bli tatt opp under gjennomgangen og bidra til å trekke linjene framover . Rapporten skal foreligge innen 20. desember 1996.

Oslo, 24.07.1996

Pinsevennenes Ytre Misjon

Helge J. Ejørklund
Prosjektsekretær